

ZAKŁAD HISTORII OŚWIATY I KULTURY UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO – WOBEC WYZWAŃ NAUKI NA POCZĄTKU TRZECIEGO MILENIUM*

 <https://orcid.org/0000-0001-7527-0919>

Tomasz Pudłocki

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

ABSTRACT

DEPARTMENT OF THE HISTORY OF EDUCATION AND CULTURE OF THE JAGIELLONIAN UNIVERSITY – FACING THE SCIENTIFIC CHALLENGES AT THE BEGINNING OF THE THIRD MILLENNIUM

In the years 1997–2021, the Department of the History of Education and Culture of the Jagiellonian University was headed by the professors Julian Dybiec, Andrzej Banach and Krzysztof Stopka. Despite the fact that it was structurally part of the Institute of History of the Jagiellonian University, its employees also held classes in other university faculties, including the Institute of Pedagogy, Department of Computational Linguistics at the Faculty of Management and Social Communication of the Jagiellonian University, and were in charge of the Faculty of History, Archives of the Jagiellonian University and the Museum of the Jagiellonian University. The scientific research of the team oscillated around the history of the Jagiellonian University; science, education and culture from the Middle Ages to the present day; the history of Krakow, Galicia and Poland; but also the intellectual ties of Poland with the Anglo-Saxon countries; the history of Jews and of the Roman and Greek Catholic Church; history didactics – especially in the history of the Armenians. Apart from the department heads, full-time employees in the discussed period included: Grzegorz Chomicki, Tomasz Pudłocki, Krystyna Samsonowska, Maria Stinia, and Wiktor Szymborski.

Keywords: Department of the History of Education and Culture of the Jagiellonian University, research, publications, didactics, organization of science.

Słowa kluczowe: Zakład Historii Oświaty i Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego, badania naukowe, publikacje, dydaktyka, organizacja nauki.

* Bardzo dziękuję za pomoc i wszelkie uwagi Państwu: Tomaszowi Skrzyńskiemu, Marii Stinii, Krzysztofowi Stopce, Wiktorowi Szymborskiemu, Agnieszce Zwadło, Przemysławowi Żukowskiemu.

Z dniem 1 października 2021 roku doszło do zmian w strukturze Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Powołano Katedrę Historii Kultury, Nauk Pomocniczych Historii i Archiwistyki, a dotychczasowy Zakład Historii Kultury i Edukacji Historycznej przekształcono w Pracownię Historii Kultury, Nauki i Edukacji Historycznej. Jednostkę włączono w struktury nowej katedry wraz z Pracownią Archiwistyki i Metod Kwantytatywnych oraz Pracownią Nauk Pomocniczych Historii i Źródłoznawstwa¹. Zmiany dyskutowane przez wiele miesięcy w rozmaitych gremiach wynikły z nowych przepisów ministerialnych, zwanych Konstytucją dla nauki czy też Ustawą 2.0, uchwalonych w 2018 roku.

Na czele zarówno dużej katedry, jak i pracowni kontynuującej tradycje seminarium powołanego przed ponad stu laty dla profesora Stanisława Kota stoi profesor doktor habilitowany Krzysztof Stopka. Kieruje on zespołem historyków kultury, nauki i oświaty od 1 października 2014 roku. Od 1 października 2015 do 30 września 2021 roku Zakład Historii Oświaty i Kultury nosił nazwę Zakład Historii Kultury i Edukacji Historycznej. Wynikało to z włączenia zajęć ze specjalizacji nauczycielskiej do zakładu i z rozszerzenia składu zespołu o dwie nowe osoby². Zakład cały czas mieścił się w Collegium Kołłątaja, budynku przy ulicy św. Anny 6, na drugim piętrze. Główną salą wykładową przez lata była sala nr 8, a następnie sala nr 10 (obecnie sala 101).

Artykuł został w dużej mierze opracowany na podstawie akt własnych zakładu. Stosunkowo skromne wyzyskanie literatury przedmiotu wynika zarówno z dotychczasowego stanu badań, jak i pominięcia dorobku naukowego pracowników zakładu – jest on wzmiankowany w przypisach i częściowo w poszczególnych fragmentach artykułu, ale został pominięty w bibliografii, aby jej sztucznie nie rozszerzać.

W tekście chciałbym zaprezentować skład osobowy zespołu, a także główne kierunki badań i aktywności naukowe poszczególnych uczonych, którzy w latach 1997–2021 pracowali w ramach zakładu zajmującego się dziejami kultury, nauki i oświaty, a funkcjonującego w strukturze Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ponadto interesuje mnie kwestia, na ile pracownicy działali jedynie w ramach przypisanej im jednostki, a na ile udało im się wybić, na przykład w strukturach Instytutu Historii, Wydziału Historycznego i Uniwersytetu Jagiellońskiego, a nawet wyjść poza lokalne opłotki Krakowa. Niekiedy wybiegam poza przyjętą chronologię, pokazując ciągłość podejmowanych badań przez uczonych (dotyczy to zwłaszcza Grzegorza Chomiczkiego i Marii Stinii, którzy w 2015 r. dołączyli do zespołu, ale już wiele lat wcześniej prowadzili – w ramach innej jednostki Instytutu Historii UJ – badania wchodzące w zakres specyfiki zakładu). Z powodu ograniczonej miejsca zrezygnowałem z podawania całego dorobku badanego zespołu, a jedynie wybrałem jego przykłady w poszczególnych grupach tematycznych. Jestem świadom, że wobec braku badań podobnych struktur na innych uczelniach trudno było dokonać

¹ Zarządzenie nr 90 Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego z dn. 4 VIII 2021 r. w sprawie zmian w strukturze organizacyjnej Instytutu Historii Wydziału Historycznego UJ.

² Instytut Historii, Katedra Historii Kultury, Nauk Pomocniczych Historii i Archiwistyki, Pracownia Historii Kultury, Nauki i Edukacji Historycznej, Księga protokołów Katedry Historii Nauki (później Zakładu Historii Oświaty i Kultury) [dalej: Księga protokołów].

jakichkolwiek porównań, a faktografia przeważała nad analizą. Mam jednak nadzieję, że artykuł stanie się przyczynkiem do podjęcia podobnych badań, które w przyszłości pozwolą na wyciągnięcie bardziej całościowych wniosków nad przejawami aktywności współczesnych historyków oświaty, nauki i kultury w Polsce.

SKŁAD OSOBOWY

Kiedy 30 września 1997 roku na emeryturę przeszła profesor Renata Dutkova, kierownictwo Zakładu Historii Oświaty i Kultury objął długoletni pracownik i wychowanek jednostki, profesor Julian Dybiec. 1 stycznia 2010 roku kierownikiem został profesor Andrzej Kazimierz Banach, a 1 października 2014 roku profesor Krzysztof Stopka.

Charakterystykę zespołu można przeprowadzić na podstawie kilku kategorii, takich jak wiek, miejsce urodzenia, doświadczenie zawodowe, związki z zakładem. Skład osobowy w badanym czasie był niewielki i obejmował łącznie osiem osób (włączając R. Dutkova, którą zatrudniono dodatkowo na rok akademicki 1997/1998³). J. Dybiec był pracownikiem zakładu w latach 1965/1966–2010/2011, A.K. Banach – w latach 1975/1976–2013/2014, K. Stopka dołączył do pracowników zakładu 1 października 1981 roku, K. Samsonowska – 1 lutego 1994 roku, T. Pudłocki – 1 października 2008 roku, W. Szyborski – 1 października 2009 roku, a G. Chomicki i M. Stinia – 1 października 2015 roku⁴.

W przypadku stałych pracowników można wyróżnić trzy pokolenia: czasów II wojny światowej (J. Dybiec, A.K. Banach), przełomu lat 50. i 60. XX wieku (K. Stopka, G. Chomicki, M. Stinia, K. Samsonowska) oraz początku lat 80. XX wieku (T. Pudłocki, W. Szyborski).

Profesorowie Dybiec i Banach wywodzili się z ziemi sądeckiej i obaj byli wychowanekami profesora Henryka Barycza. Zanim zostali pracownikami zakładu, mieli krótkie doświadczenie pracy w Archiwum UJ (pierwszy tylko w roku akademickim 1964/1965, drugi w latach 1968–1975). Dodatkowo A.K. Banach w roku szkolnym 1967/1968 pracował jako kontraktowy nauczyciel historii w Liceum Ogólnokształcącym w Starym Sączu⁵. Doświadczenie pracy w szkolnictwie średnim mają ponadto: G. Chomicki (nauczyciel w XX Liceum Ogólnokształcącym im. Leopolda Staffa w Krakowie), M. Stinia (nauczyciel w XI Liceum Ogólnokształcącym im.

³ Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie (dalej: AN PAN i PAU, Renata Dutkova (materiały w porządkowaniu); Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego (dalej: AUJ), DSO, Teczka personalna Renaty Dutkovej; T. Pudłocki, *Renata Dutkova (14 VIII 1927–6 X 2015)* [w:] *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego za rok akademicki 2015/2016*, red. M. Stinia, Kraków 2021, s. 349–353.

⁴ Księga protokołów.

⁵ A.K. Banach, *Sylwetka naukowa Profesora Juliana Dybca* [w:] *Virtuti et ingenio. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Julianowi Dybcowi*, red. A.K. Banach, Kraków 2013, s. 10; T. Pudłocki, *Andrzej Kazimierz Banach – z Sądeczyny na uniwersyteckie szczyty*, „*Studia Sandeciana*” 2021, t. 2, s. 407.

Marii Dąbrowskiej w Krakowie) oraz T. Pudłocki (nauczyciel m.in. w I Liceum Ogólnokształcącym im. Juliusza Słowackiego w Przemyślu).

G. Chomicki rodzinnie związany jest z Katowicami, T. Pudłocki – z Przemyślem, K. Samsonowska – z Wąchockiem, K. Stopka – z Częstochową, M. Stinia – z Krakowem, a W. Szymborski – z Gliwicami. Wszyscy pracownicy wywodzą się zatem z południa Polski, a w przypadku kilku z nich umiłowanie miejsca pochodzenia wyraziło się też w dorobku naukowym. Dla K. Samsonowskiej, K. Stopki i W. Szymborskiego macierzysty zakład był pierwszym miejscem pracy. Wychowankami zakładu są, poza wspomnianymi J. Dybcem i A.K. Banachem: T. Pudłocki (magisterium i doktorat u prof. A.K. Banacha), M. Stinia (magisterium u prof. H. Madurowicz-Urbańskiej, tj. poza zakładem, ale doktorat u prof. J. Dybca), W. Szymborski (magisterium i doktorat u prof. K. Stopki). G. Chomicki jest wychowankiem profesora Józefa Gierowskiego, K. Samsonowska – profesora Michała Pułaskiego, a K. Stopka – profesora Jerzego Wyrozumskiego⁶.

Kilka miesięcy po przejściu kierownictwa przez profesora Dybca A.K. Banach został samodzielnym pracownikiem nauki, uzyskując 27 lutego 1998 roku stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii nauki i wychowania XVI–XX wieku, przyznany decyzją Rady Wydziału Historycznego UJ. Podstawą była książka *Młodzię chłopska na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1860/61–1917/18* (Kraków 1997). Stanowisko profesora nadzwyczajnego na UJ uzyskał w 2002 roku, a tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych w 2011 roku⁷. 10 stycznia 2003 roku stopień doktora habilitowanego przyznano K. Stopce (na podstawie pozytywnie ocenionego dorobku i książki *Armenia christiana. Unionistyczna polityka Konstantynopola i Rzymu a tożsamość chrześcijaństwa ormiańskiego (IV–XV w.)*, Kraków 2002), który w latach 2010–2016 był profesorem nadzwyczajnym, a 22 stycznia 2016 roku otrzymał nominację profesorską. 19 lutego 2016 roku Rada Wydziału Historycznego UJ zatwierdziła stopnie doktorów habilitowanych M. Stinii (na podstawie monografii *Uniwersytet Jagielloński w latach 1871–1914. Modernizacja procesu nauczania*, Kraków 2014) oraz T. Pudłockiemu (m.in. za książkę *Ambasadorzy idei. Wkład intelektualistów w promowanie pozytywnego wizerunku Polski w Wielkiej Brytanii w latach 1918–1939*, Kraków 2015), którzy w 2019 roku uzyskali stanowiska profesorów uczelni. 26 września 2019 roku to samo gremium zatwierdziło stopień doktora habilitowanego W. Szymborskiemu – na podstawie dorobku i książki *Bracia z ulicy Freta. Studia nad dominikanami warszawskimi w epoce nowożytnej* (Kraków 2018).

Zakład pod względem osobowym rozwijał się zatem równomiernie, obejmując trzy pokolenia badaczy, podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe i naukowe. O potrzebie stałego poszerzania i odmładzania zespołu bardzo dobrze świadczy pismo J. Dybca z 5 maja 2004 roku, adresowane do dziekana Wydziału Historycznego Piotra Kaczanowskiego. Ówczesny kierownik zakładu prosił o zatrudnienie na okres

⁶ Archiwum T. Pudłockiego [dalej: ATP], Informacje uzyskane od G. Chomickiego, K. Samsonowskiej, M. Stinii, K. Stopki i W. Szymborskiego.

⁷ AN PAN i PAU, Andrzej Banach (materiały w opracowaniu); K. Stopka, *Andrzej Kazimierz Banach* [w:] Amico, socio et viro docto. *Księga ku czci profesora Andrzeja Kazimierza Banacha*, red. T. Pudłocki, K. Stopka, Kraków 2015, s. 23–24.

jednego roku magistra Michała Jureckiego. Zwracał uwagę na kontynuację tradycji badań realizowanych przez tyle dziesięcioleci w zakładzie:

Najważniejszy wszakże powód to konieczność wykształcenia i przygotowania do pracy naukowej w zakresie historii wychowania i kultury nowego kandydata. Historia wychowania jest w Polsce dziedziną naukową skupiającą małą liczbę specjalistów. Potrzeba zatem uzupełnienia jej składu osobowego. Potrzeba ta szczególnie pilnie występuje w Uniwersytecie Jagiellońskim. Do niedawna w naszej Uczelni był jej najsilniejszy ośrodek. Działali w nim profesorowie Jan Hulewicz, Henryk Barycz, Kamilla Mrozowska, Renata Dutkowska, Leszek Hajdukiewicz. Wszyscy oni odeszli, a w zamian Zakład zatrudnił jedynie jednego asystenta, mgr Krystynę Samsonowską. W tej sytuacji byłoby bardzo pożądanym uzyskanie kandydata, który zajmie się wspomnianą problematyką i przygotowałby się do pracy w tej dziedzinie. Wyrównałoby to również istniejące dysproporcje personalne w Instytucie Historii, występujące w dziedzinach naukowych, jakimi się zajmuje⁸.

Poza stałym gronem współpracowników do zakładu doliczyć można też doktorantów, pracujących pod okiem swoich mistrzów⁹. W związku z objęciem przez T. Pudłockiego kierownictwa kierunku Studies in Central and Eastern Europe: Histories, Culture and Societies na Wydziale Historycznym UJ wykładowcy obcojęzyczni, zatrudnieni w ramach tych studiów, również dyżurowali w pomieszczeniach zakładu, a większość zajęć dla studentów odbywała się w sali dydaktycznej jednostki¹⁰.

OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE

Profil zakładu w omawianym czasie oscylował wokół kilku głównych tematów. Były to przede wszystkim: dzieje Uniwersytetu Jagiellońskiego i szkolnictwa wyższego

⁸ AN PAN i PAU, Julian Dybiec (materiały w opracowaniu); AUJ, DSO, Teczka personalna Juliana Dybca.

⁹ W badanym okresie doktoraty u prof. Dybca uzyskali: Maria Stinia (2002), Adam Redzik (2005), Jan Wnęk (2006), Agnieszka Graboń (2007), Robert Lisowski (2008), Anna Szczerba (2014), Joanna Grabowska (2014), Dorota Susuł (2016); u prof. Banacha: Lucyna Niemiec (2002) i Tomasz Pudłocki (2008); u prof. Stopki: Kamil Świdorski (2008), Vitaliy Nagirnyy (2008), Wiktor Szymborski (2009), Maciej Janik (2014), Franciszek Wasyl (2012), Marcin Baster (2013), Piruz Mnatsakanyan (2015). Zajęcia w Instytucie Historii UJ prowadzili ponadto: mgr Michał Jurecki (doktorant A. Banacha), mgr Marek Wasilewicz (doktorant K. Stopki), mgr Wojciech Micygała (doktorant T. Pudłockiego). W tym miejscu rezygnuję z podawania imion i nazwisk doktorantów, którzy incydentalnie prowadzili zajęcia w zastępstwie za swoich promotorów, a którzy albo zrezygnowali z uzyskania stopnia naukowego doktora, albo wciąż starają się o jego uzyskanie.

¹⁰ W II semestrze roku akademickiego 2017/2018 do grona pracowników zakładu zaliczał się prof. dr Andrew K. Wise (Daemen College, Amhest, NY, USA), w roku akademickim 2018/2019 mgr Gellért E. Marton (doktorant Uniwersytetu w Segedynie, Węgry), w II semestrze tego roku prof. dr Sean Martin (John Carroll University, University Heights, Ohio, USA), w I semestrze roku akademickiego 2019/2020 mgr Petar Bagarić (doktorant Uniwersytetu w Zagrzebiu, Chorwacja), a w II semestrze tego roku prof. dr Evi Gkotzaridis (University of Paris III: Sorbonne Nouvelle, Paryż, Francja). Zob. Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Archiwum zakładowe [dalej: IHUJ, Az], Dokumentacja projektu „Studies in Central and Eastern Europe: Histories, Cultures, and Societies”.

w Galicji, powiązania nauki polskiej z nauką światową, przeszłość Krakowa, historia oświaty i wychowania w Galicji, dzieje inteligencji i biografistyka, dzieje Kościoła, dydaktyka historii, regionalistyka, a w mniejszym wymiarze historia kobiet i archiwistyka. Co prawda da się wyodrębnić główne nurty w najnowszych badaniach podejmowanych przez pracowników jednostki, ale każdy z nich prowadzi również indywidualne dociekania naukowe, którymi się wyróżnia. Rozległa tematyka pokazuje spektrum wyzwań stojących przed historykami kultury oraz otwartość na wyzwanie historiografii stojące przed badaczami w XXI wieku.

Do najważniejszych osiągnięć zakładu z zakresu studiów nad krakowską Almae Matris należy zaliczyć przede wszystkim obszerną monografię J. Dybca *Uniwersytet Jagielloński 1918–1939* (Kraków 2000) oraz pracę M. Stinii *Uniwersytet Jagielloński w latach 1871–1914. Modernizacja procesu nauczania* (Kraków 2014). Okresowi staropolskiemu w dziejach Uniwersytetu Krakowskiego sporo miejsca w swoim dorobku poświęcił K. Stopka¹¹. Bardzo ważną serią wydawniczą, redagowaną przez K. Stopkę, jest Corpus Studiosorum Universitatis Iagellonicae 1850/51–1917/18¹². W ten nurt wpisują się też prace W. Szyborskiego, badającego przykłady życia uniwersyteckiego w XV i XVI wieku¹³.

Z okazji jubileuszu 600-lecia odnowienia UJ profesor J. Dybiec kierował pracami nad wydaniem złotych ksiąg krakowskiej uczelni, sam będąc redaktorem *Złotej księgi Wydziału Historycznego* (Kraków 2000). Razem z K. Stopką i A.K. Banachem był ponadto współautorem popularnego tomu *Dzieje Uniwersytetu Jagiellońskiego* (Kraków 2000). Książka ukazała się w polskiej i angielskiej wersji językowej. M. Stinia swoje rozważania o dziejach XIX-wiecznej wszechnicy poszerzyła o okres przedautonomiczny¹⁴. Ważne są też jej teksty o miastotwórczej roli uczelni oraz o wkładzie

¹¹ Zob. m.in. K. Stopka, *Czy „Breve Regnum” było pieśnią krakowskich studentów?* [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Bożenie Wyrozumskiej w 75. rocznicę urodzin*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 725–740; idem, *Reforma kołłątajowska Uniwersytetu Krakowskiego* [w:] *Czas upadku – czas postępu. Okres stanisławowski 1764–1795*, red. P. Boroń, Kraków 2014, s. 54–62; idem, *Fundatorzy, mecenasi i nadania dla Uniwersytetu Krakowskiego w okresie staropolskim* [w:] *Piękno darowane. Dzieła ofiarowane Uniwersytetowi Jagiellońskiemu w zbiorach Collegium Maius. Katalog wystawy zorganizowanej w Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniach 7 maja–6 sierpnia 2014 roku z okazji jubileuszu 650-lecia uczelni*, red. J. Pollesch, M. Zdanek, Kraków 2014, s. 10–37; idem, *Uniwersytet Jagielloński w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1846)* [w:] *Wolne Miasto Kraków, 1815–1846. Ludzie, wydarzenia, tradycja*, Kraków 2015, s. 70–83.

¹² Uczony był redaktorem obszernych, nierzadko liczących ponad tysiąc stron tomów: *E–J* (Kraków 2006), *K–Ł* (Kraków 2009), *M–N* (Kraków 2011), *O–Q* (Kraków 2011), *R* (Kraków 2013), *S–Ś* (Kraków 2014), *T–Ż* (Kraków 2015).

¹³ Zob. m.in. W. Szyborski, *Krakowskie zaświadczenie o promocji bakalarskiej z 1492 roku*, „Roczniki Historyczne” 2007, R. 73, s. 199–203; idem, *Lipniczanie na Uniwersytecie Krakowskim na przełomie XV i XVI wieku* [w:] *Lipnica Murowana. Gród króla Władysława Łokietka*, red. J. Smołucha, Kraków 2007, s. 45–61; idem, *Czy korporacja studentów i mistrzów Uniwersytetu Krakowskiego w średniowieczu otrzymywała odpusty?* [w:] *Virtuti et ingenio. Księga pamiątkowa...*, s. 531–540; idem, *Pamięć o św. Jadwidze w Uniwersytecie Jagiellońskim*, „Nasza Przeszłość” 2017, t. 127, s. 161–184.

¹⁴ Zob. M. Stinia, *Trudne dziesięciolecie. Uniwersytet Jagielloński w okresie rządów Aleksandra von Bacha* [w:] *Amico, socio et viro docto. Księga ku czci...*, s. 295–305; eadem, *Die Jagiellonen-Universität in der Ära des Ministers Leo Thun (1849–1860)* [w:] *Die Thun-Hohenstein'schen Universitäts-*

krakowskich uczonych w rozwój kultury narodowej w ostatnich dziesięcioleciach pod panowaniem austriackim¹⁵. A.K. Banach swoimi dwoma monografiami oraz kilkoma studiami dużo wniósł do badań na temat losów krakowskich studentów pochodzenia chłopskiego¹⁶. Przez wiele lat był on redaktorem naczelnym *Kroniki Uniwersytetu Jagiellońskiego*; po jego śmierci redakcję przejęła M. Stinia. W. Szymborski monografią *Collegium Broscianum* (Kraków 2014), wydaną w cyklu *Historia Budynków UJ*, wpisał się również w badania nad najstarszymi kolegiami uniwersyteckimi.

W mniejszych studiach poświęconych historii UJ pracownicy zakładu skupiali się na wybranych, bardziej szczegółowych zagadnieniach¹⁷. Badania T. Pudłockiego z tej tematyki oscylują głównie wokół dziejów polskich filologii nowożytnych, ze szczególnym uwzględnieniem anglistyk oraz ich twórców. Co więcej, interesują go powiązania uczonych z władzą, a także związki między nauką, dyplomacją i polityką¹⁸. Osobne studium poświęcił filozofowi i psychologowi Władysławowi

reformen 1849–1860. Konzeption, Umsetzung, Nachwirkungen, Hg. Ch. Aichner, B. Mazohl, Wien 2017, s. 198–221.

¹⁵ M. Stinia, *The Jagiellonian University as a Factor of Kraków City Development in the Second Half of 19th and the Beginning of 20th Century*, „Studia Historyczne” 2013, R. 56, nr 4 (224), s. 587–596; eadem, *Rola krakowskiego środowiska naukowego w rozwoju kultury narodowej w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2010, z. 1–2, s. 44–62; eadem, *Patriotyczne motywacje w działalności naukowej i życiu publicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego czasów autonomii* [w:] *Patriotyzm a wychowanie*, red. E. Kryńska, J. Dąbrowska, A. Szarkowska, U. Wróblewska, Białystok 2009, s. 128–135. Badaczka ta poświęciła też obu galicyjskim uniwersytetom dwa syntetyczne teksty w tomie *Szkolnictwo i oświata w Galicji 1772–1918*, red. J. Dybiec, J. Krawczyk, A. Meissner, K. Szmyd (Galicja i Jej Dziedzictwo, t. 22), Rzeszów 2015.

¹⁶ Zob. przede wszystkim: A.K. Banach, *Młdzież chłopska na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1860/1861–1917/1918*, Kraków 1997; idem, *Kariery zawodowe studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego pochodzenia chłopskiego z lat 1860/1861–1917/1918*, Kraków 2009.

¹⁷ Zob. m.in. idem, *Stosunek Uniwersytetu Jagiellońskiego do powstania nowych ośrodków uniwersyteckich na ziemiach polskich do końca II Rzeczypospolitej*, „Rocznik Krakowski” 1998, t. 64, s. 133–139; J. Dybiec, *Księgozbiór Zakładu Historii Oświaty i Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego. Z dziejów tworzenia bibliotek naukowych w Krakowie w XX wieku* [w:] *Historia vita memoriae. Prace dedykowane księdzu profesorowi Stanisławowi Ludwikowi Piechowi*, red. J. Bednarczyk, Kraków 2009, s. 515–527; idem, *Profesorskie dyskusje nad podręcznikiem dla szkół elementarnych w Wolnym Mieście Krakowie* [w:] *Orientacje i kierunki w badaniach historyczno-pedagogicznych*, red. I. Michalska, G. Michalski, Łódź 2009, s. 164–175; M. Stinia, *Biblioteka seminarium historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1874–1918* [w:] *Virtuti et ingenio. Księga pamiątkowa...*, s. 465–476; eadem, *Katedra historii polskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim* [w:] *Katedra historii polskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Odniesienia, interpretacje, pamięć*, red. K. Daszyk, T. Kargol, Kraków 2019, s. 1–27; eadem, *Rozwój katedr i badań filologicznych z zakresu filologii klasycznej oraz germanistyki, romanistyki i anglistyki na uniwersytetach krakowskim i lwowskim w latach 1850–1918*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne” 2018, z. 2 (145): *W kręgu historii nauki i oświaty. Uniwersyteckie środowiska filologów krakowskich i lwowskich 1850–1939*, red. M. Stinia, T. Pudłocki, s. 215–236.

¹⁸ Zob. m.in. T. Pudłocki, *English and German Studies at the Jagiellonian University between the Two World Wars: The Ideal of a Scholar and Challenges of Reality*, „Prace Historyczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2018, nr 2 (145): *W kręgu historii nauki i oświaty...*, s. 317–338; idem, *Ludzie wobec wyzwań epoki. Anglistyka w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1945–1952 – zarys problematyki*, „Studia Historiae Scientiarum” 2018, t. 17, s. 151–174; idem, *Challenging the Reality – James MacCracken as a Lecturer at the Jagiellonian University (1946–1948)*, „Prace Polonistyczne” 2018, R. 73, s. 219–245; idem, *Serving Science versus Serving the Country: University Professors of*

Heinrichowi¹⁹. M. Stinia i T. Puđłocki są redaktorami tematycznego numeru „Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne” 2018, nr 2 (145): *W kręgu historii nauki i oświaty. Uniwersyteckie środowiska filologów krakowskich i lwowskich 1850–1939*. Wspomniany tom, podobnie jak liczne mniejsze studia, pokazuje, że pracownicy zakłdu nie ograniczają się do zgłębiania dziejów macierzystej uczelni – interesują ich też powiązania uczonych krakowskich ze środowiskami lwowskim i poznańskim czy sięgające poza granice kraju²⁰. Niewielką część dorobku stanowią badania nad innymi ośrodkami uniwersyteckimi²¹. W ramach badań nad uczelniami warto wymienić studia odnoszące się do pojmowania roli uczelni wyższej – pokazujące wkłd polskiego środowiska w rozwój myśli uniwersyteckiej i odpowiadanie na wyzwania epok²².

Badacze skupieni w zakłdzie podejmowali również studia ukazujące powiązania nauki polskiej z nauką światową. Badali oni wkłd polskich uczonych w rozwój poszczególnych dyscyplin, losy polskich studentów w Akademii Górniczej w Leoben oraz powiązania intelektualne świata polskiej nauki z brytyjskim i amerykańskim środowiskiem naukowym²³. J. Dybiec napisał też bardzo dobrze przyjęte w środowi-

Western Neophilologies in Poland, 1918–1923 [w:] *Postwar Continuity and New Challenges in Central Europe, 1918–1923: The War That Never Ended*, eds. T. Puđłocki, K. Ruszała, New York–London 2022, s. 398–420.

¹⁹ T. Puđłocki, *Władysław Heinrich i jego poglądy na temat kształcenia psychologicznego i pedagogicznego nauczycieli*, „Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych” 2006–2007, t. 59–60, s. 23–38.

²⁰ Zob. np. M. Stinia, *Związki naukowe Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk z ośrodkiem krakowskim w XIX i na początku XX wieku* [w:] *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk a towarzystwa naukowe na ziemiach polskich w XIX i na początku XX wieku*, red. W. Molik, A. Hinc, Poznań 2012, s. 25–37.

²¹ Zob. m.in. K. Stopka, *Nauki historyczne na Uniwersytecie Lwowskim* [w:] *Universitati Leopoliensi. Trecentesimo quinquagesimo anniversarium suae fundationis celebranti in memoriam*, ed. W. Lohman, Kraków 2011, s. 225–265; M. Stinia, *Środowisko naukowe orientalistów lwowskich w okresie studiów Andrzeja Gawrońskiego*, „Rocznik Przemyski. Literatura i Język” 2016, t. 52, z. 2 (20), s. 53–60; T. Puđłocki, „*Scripsi et salvavi animam meam*”. *Władysław Tarnawski w świetle korespondencji do Andrzeja Gawrońskiego*, „Rocznik Przemyski. Literatura i Język” 2016, t. 52, z. 2 (20), s. 61–78; idem, *Polsko-amerykańskie ślady współpracy. Korespondencja Eileen i Floriana Znanieckich w zbiorach archiwalnych Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku. Część 1*, „Studia Historiae Scientiarum” 2020, t. 19, s. 443–488.

²² K. Stopka, *Jagiellońska fundacja Uniwersytetu Krakowskiego*, „Rocznik Krakowski” 2013, t. 69, s. 35–46; idem, *Koncepcja uniwersytetu od XIV–XVIII wieku w Polsce*, „Artes Liberales. Zeszyty Naukowe Akademii Humanistycznej imienia Aleksandra Gieysztor” 2007, R. 2, s. 13–24; J. Dybiec, *Idea uniwersytetu w Polsce w XIX i XX wieku* [w:] *Z dziejów polskiej teorii i praktyki edukacyjnej*, red. W. Szulakiewicz, Toruń 2009, s. 127–147; idem, *Problem uniwersytecki w Polsce w okresie międzywojennym*, „Artes Liberales. Zeszyty Naukowe Akademii Humanistycznej imienia Aleksandra Gieysztor” 2007, R. 2, s. 99–111; T. Puđłocki, *Idea uniwersytetu wedłg Romana Dyboskiego*, „Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych” 2016, t. 69, s. 155–173.

²³ K. Bartnicka, J. Dybiec, *The Polish Contribution to the Science of Education* [w:] *The Contribution of Polish Science and Technology to World Heritage*, ed. I. Stasiewicz-Jasiukowa, Kraków–Warszawa 2010, s. 329–359 (zob. polskojęzyczna wersja pracy, drukowana w 2009 r.); G. Chomici, M. Bernacka, *Polacy – studenci Akademii Górniczej w Leoben w zmaganiach o wolność i odbudow Ojczyzny* [w:] *Amor patriae nostra lex. Oblicza polskiej niepodległci w literaturze dokumentu osobistego, dydaktyce i edukacji historycznej. Studia i materiały dedykowane profesor Barbarze Kubis z oka-*

sku książki *Nie tylko szablą. Nauka i kultura polska w walce o utrzymanie tożsamości narodowej 1795–1918* (Kraków 2004, wyd. 2 – 2022) oraz *Polska w orbicie wielkich idei. Bibliografia polskich przekładów obcojęzycznego piśmiennictwa 1795–1918* (Kraków 2014), nie licząc jego mniejszych studiów z zakresu kontaktów polskich uczonych z zagranicą²⁴.

Trzecim ważnym nurtem w badaniach pracowników zakładu jest cracovianistyka – nie tylko w powiązaniach z wszechnicą krakowską, ale nade wszystko ze szkolnictwem średnim²⁵. Miastu w czasach średniowiecznych, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii władzy i religii, dużo miejsca w swoim dorobku poświęcili K. Stopka i W. Szymborski. Pierwszy z nich ogłosił kilka studiów o początkach Krakowa, jest też redaktorem publikacji *Gallus Anonymous and His Chronicle in the Context of Twelfth-century Historiography from the Perspective of the Latest Research* (Kraków 2010). Drugi skupił się w swoich dociekaniach naukowych na kwestiach kształtowania religijności i pobożności w tym czasie²⁶. A.K. Banach był redaktorem (z Januszem Tazbirem) interesującego tomu *Rozrzutność i skąpstwo w tradycji kulturowej i rzeczywistości* (Kraków 2005), w którym przyjrzał się zagadnieniu krakowskiego „centusiostwa”. Cracovianistkami *per excellence* są K. Samsonowska i M. Stinia, których dorobek w dużej mierze dotyczy szeroko pojętego środowiska kulturalno-naukowego Krakowa.

Badania nad historią miasta nierozzerwalnie powiązane są z kolejnym nurtem w zainteresowaniach pracowników zakładu – historią oświaty i wychowania w Galicji.

zji pięćdziesięciolecia pracy naukowo-dydaktycznej, red. A. Gołębiowska, Opole 2017, s. 511–527; eidem, *Powstańmy bracia wszyscy wraz. Udział polskich absolwentów Akademii Górniczej w Leoben w zmaganiach o niepodległość i odbudowę Ojczyzny*, „Przegląd Górniczy” 2018, t. 74, nr 10 (1151), s. 5–18; T. Pudłocki, *Początki współpracy Fundacji Kościuszkowskiej i Uniwersytetu Jagiellońskiego w świetle źródeł nowojorskich*, „Prace Komisji Historii Nauki” 2013, t. 12, s. 163–168; idem, *Uczni przeciw „milczącej otchłani”. Współpraca Moniki M. Gardner i Romana Dyboskiego na rzecz sprawy polskiej w Wielkiej Brytanii*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne” 2014, z. 1 (141), s. 101–122; idem, *Pierwsze stypendystki Fundacji Kościuszkowskiej z Polski w Stanach Zjednoczonych Ameryki (1925–1939)* [w:] *Człowiek – społeczeństwo – źródło. Studia ofiarowane Profesor Jadwidze Hoff*, red. S. Kozak, D. Opaliński, J. Polaczek, S. Wieczorek, W. Zawitkowska, Rzeszów 2014, s. 119–133; idem, *Wincenty Lutosławski i jego zainteresowanie Stanami Zjednoczonymi Ameryki w świetle korespondencji z Fundacją Kościuszkowską*, „Prace Komisji Historii Nauki” 2015, t. 14, s. 159–176.

²⁴ Zob. m.in. J. Dybiec, *Studia zagraniczne Polaków w latach 1795–1918 i wydawnictwa raportów o ich przebiegu*, „Prace Komisji Historii Nauki” 2003, t. 5, s. 63–74.

²⁵ J. Dybiec, *Oświata, szkolnictwo, nauka (w Krakowie w latach 1918–1939)* [w:] *Dzieje Krakowa. Kraków w latach 1918–1939*, t. 4, red. J. Bieniarzówna, J.M. Małecki, Kraków 1997, s. 293–340.

²⁶ Zob. m.in. W. Szymborski, *Uwagi o średniowiecznym przewodniku po odpustach nadanych szpitalowi duchaków w Krakowie* [w:] *Z religijnych zagadnień średniowiecza*, red. J. Drabina, Kraków 2008, s. 157–165; idem, *Uwagi o znaczeniu religijnym Sanktuarium Matki Bożej Piaskowej w Krakowie na przełomie średniowiecza i czasów odrodzenia*, „Peregrinus Cracoviensis” 2011, z. 22, s. 197–216; idem, *Średniowieczne dokumenty odpustowe ze zbiorów archiwum Bożego Ciała* [w:] *Klasztor Bożego Ciała Kanoników Regularnych Laterańskich w Krakowie w okresie przedtrydenckim. Ludzie – wydarzenia – budowe – kultura*, red. K. Łatak CRL, Łomianki 2012, s. 333–353; idem, *Sources for the History of the Dominican Studium Generale in Kraków – 16th–18th Centuries: Research Status and Prospects*, „Mesto a dejiny” 2012, roč. 1, č. 1–2, s. 90–105.

Osobną publikację szkolnictwu pijarskiemu w Krakowie poświęciła K. Samsonowska (*Szkice z przeszłości szkoły pijarów 1909–2009*, Kraków 2009). Znaczna część jej dorobku dotyczy dziejów miejscowych Żydów²⁷. Badaczka swoją uwagę skupiła też na czasach Holocaustu i pomocy Żydom niesionej przez Polaków w czasie II wojny światowej²⁸. Dziejami lokalnej oświaty, w tym żydowskiej, interesuje się również M. Stinia²⁹.

Dzieje szkolnictwa galicyjskiego to temat, któremu sporo uwagi w swoich badaniach poświęcili pracownicy zakładu. Profesor J. Dybiec był redaktorem (z Andrzejem Meissnerem) tomu *Bibliografia dziejów oświaty i wychowania w Galicji 1772–1918* (cz. 2, Rzeszów 2007), a razem z Kazimierzem Szmydem – redaktorem dwudziestego tomu serii *Galicja i Jej Dziedzictwo*, zatytułowanego *Historia wychowania – misja i edukacja. Profesorowi Andrzejowi Meissnerowi w 70. rocznicę urodzin i 45-lecie pracy naukowej i nauczycielskiej* (Rzeszów 2008). Profesor Banach napisał interesujący tekst, który w późniejszych latach zapoczątkował cały cykl badań nad I wojną światową. W drugim dziesięcioleciu XXI wieku podjęli je pracownicy zakładu³⁰. M. Stinia w pierwszej kolejności swój dorobek poświęciła tematyce prywatnych szkół galicyjskich³¹.

²⁷ Zob. K. Samsonowska, *Żydowskie gminy wyznaniowe w województwie krakowskim w latach 1918–1939*, Kraków 2005.

²⁸ Zob. m.in. eadem, *Szkolnictwo i oświata hebrajska w województwie krakowskim (1918–1939)*, „Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych” 2005, t. 57, s. 5–17; eadem, *Życie religijne krakowskich Żydów i jego organizacja w dwudziestoleciu międzywojennym*, „Collectanea Historica” 2003, z. 2, cz. 2, s. 83–110; eadem, *Pomoc Żydom i ratowanie ich w Krakowie w okresie okupacji niemieckiej 1939–1945* [w:] *Krakowscy Sprawiedliwi – motywy, postawy, przesłanie*, red. M. Bednarek, Kraków 2013, s. 21–33.

²⁹ M. Stinia, *Państwowe szkolnictwo gimnazjalne w Krakowie w okresie autonomii galicyjskiej*, Kraków 2004; eadem, *Rola nauczycielek w prywatnym koedukacyjnym gimnazjum Żydowskiego Towarzystwa Szkoły Ludowej i Średniej w Krakowie w latach 1918–1939* [w:] *Edukacja – kultura – społeczeństwo*, t. 1: *Edukacja*, red. G. Pańko, M. Skotnicka-Palka, B. Techmańska, Wrocław 2013, s. 171–180; eadem, *Między patriotyzmem a syjonizmem – wychowanie w gimnazjum żydowskim w Krakowie (1918–1939)* [w:] *Metamorfozy społeczne*, t. 7: *Procesy socjalizacji w Drugiej Rzeczypospolitej 1914–1939. Zbiór studiów*, red. A. Landau-Czajka, K. Sierakowska, Warszawa 2013, s. 35–52.

³⁰ Zob. A.K. Banach, *Das polnische Schulwesen für Flüchtlinge aus Galizien und der Bukovina in der Österreichisch-Ungarischen Monarchie während des Ersten Weltkrieges*, „Aus der Geschichte Österreichs in Mitteleuropa” 2000, Heft 2: *Kultur und Bildung*, s. 79–107.

³¹ Zob. m.in. M. Stinia, *Rok 1918 v súčasných poľských učebniciach dejepisu pre základné a stredné školy* [w:] *Rok 1918 v historickej pamäti Slovenska a strednej Európy*, red. R. Letz, P. Makyna, Bratislava 2020, s. 238–245 (zob. też polska wersja tego tekstu); eadem, *Gimnazjum klasyczne czy realne? Dylematy średniego szkolnictwa prywatnego w Galicji 1867–1914* [w:] *Galicja. Studia z dziejów społeczno-gospodarczych*, red. M. Baczkowski, T. Kargol, Kraków 2017, s. 53–66; eadem, *Od właścicielki szkoły do bohaterki skandalu, czyli lwowska działalność Fanny Dittner*, „Rocznik Przemyski. Historia” 2017, t. 53, nr 1 (20), s. 49–60; eadem, *Rola społeczeństwa galicyjskiego jako organizatora średniego szkolnictwa prywatnego w okresie autonomii* [w:] *Z dziejów polskiej kultury i oświaty od średniowiecza do początków XX wieku*, red. K. Jakubiak, T. Maliszewski, Kraków 2010, s. 133–144; eadem, *Pomiędzy kortami tenisowymi a szkolnym podwórkiem. Z problematyki wychowania fizycznego w prywatnych gimnazjach Galicji czasów autonomii* [w:] *Polska kultura fizyczna i turystyka na ziemiach polskich w czasach zaborów i Drugiej Rzeczypospolitej*, red. D. Dudek, Kraków 2009 s. 305–317; eadem, *Rola i znaczenie średniego szkolnictwa prywatnego w Galicji 1867–1914* [w:] *Historia wychowania. Misja i edukacja. Galicja i jej dziedzictwo*, t. 20, red. K. Szmyd, J. Dybiec, Rzeszów 2008, s. 115–131; eadem,

T. Pudłocki i K. Samsonowska w swoich badaniach wychodzą poza okres autonomiczny. K. Samsonowska ogłosiła monografię najstarszej tarnowskiej szkoły średniej, sięgającą chronologicznie współczesności, co jest wciąż rzadkością w dzisiejszych badaniach nad dziejami edukacji i placówek oświatowych (*I Liceum Ogólnokształcące im. Kazimierza Brodzińskiego w Tarnowie w latach 1939–2000*, Tarnów 2006). Pierwszą książką T. Pudłockiego był *Blask szarości... Życie codzienne w I Państwowym Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego w Przemyślu w latach 1918–1939* (Przemyśl 2004). Badaczka interesuje nieklasyczne ujęcie dziejów szkolnictwa, czemu pozostaje wierny zarówno w studiach poświęconych oświacie pogranicza polsko-ukraińskiego, jak i w tekstach metodologicznych oraz źródłoznawczych odnoszących się do tej tematyki³².

Pracownicy od lat ukazują szerokie związki między szkolnictwem wyższym i średnim. Interesują ich powiązania zawodowe, intelektualne, wpływające na codzienność, a nawet kultura spędzania czasu wolnego³³. G. Chomicki (z Mariuszem

Patroni szkół – ciągłość i zmiana (w polskich szkołach autonomicznej Galicji i niepodległej Rzeczypospolitej) [w:] *Aksjologiczny wymiar pracy szkoły. Różne podejścia i perspektywy poznawcze*, red. M. Jaśko, Tarnów 2019, s. 49–58.

³² Zob. m.in. T. Pudłocki, *Rola religii w życiu codziennym społeczeństw gimnazjalnych na przykładzie szkół średnich Przemyśla w latach 1867–1939* [w:] *Kapnamu: людина, етнос, цивілізація*, Вып. 3, Івано-Франківськ 2011, s. 59–68; idem, *Dzienniki i tygodniki jako źródło badań nad oświatą. W poszukiwaniu alternatywnych spojrzeń na szkolnictwo średnie Galicji w dobie autonomii* [w:] *Addenda do dziejów oświaty. Z badań nad prasą XIX i początków XX wieku*, red. I. Michalska, G. Michalski, Łódź 2013, s. 57–63; idem, *Znaczenie szkoły jako czynnika wychowawczego w pismach nauczycieli szkół średnich Kresów południowo-wschodnich II RP* [w:] *Metamorfozy społeczne*, t. 7, s. 153–170; idem, „*Grono nauczycielskie już nie jest tak zharmonizowane jak było dawniej*” – *środowisko profesorów debickiego gimnazjum przed I wojną światową* [w:] *Prowincja galicyjska wokół I wojny światowej. Konteksty, porównania, przykłady*, red. T. Pudłocki, A.S. Więch, Przemyśl 2014, s. 9–21; idem, *Czy na pewno starzy? Obraz profesorów i nauczycieli szkół średnich Galicji z drugiej połowy XIX wieku i początku XX stulecia w oczach ich uczniów* [w:] *Ludzie starzy w rodzinie i społeczeństwie na ziemiach polskich od XVIII do XX wieku (na tle porównawczym)*, t. II: *Aspekty społeczno-kulturowe*, red. A. Janiak-Jasińska, K. Sierakowska, A. Szwarz, Warszawa 2015, s. 325–337; idem, *Pozorna stabilizacja... Lwowskie szkoły średnie na drodze do wznowienia nauki latem i jesienią 1915 roku* [w:] *Galicja. Studia z dziejów społeczno-gospodarczych*, s. 229–250; idem, *Gimnazjum im. Arcyksiężniczki Elżbiety w Samborze w okresie dyrektury Józefa Szafrana (1904–1914)* [w:] *Galicja – mozaika nie tylko narodowa*, t. IV, red. U. Jakubowska, Warszawa 2017; s. 95–124; idem, „*Piękne słowo jest więcej warte od pięknego ciała*”. *Prywatne Gimnazjum Anny Rachalskiej w Przemyślu w latach 1911–1920*, „*Krakowskie Pismo Kresowe*” 2017, R. 9: *Kobiety na Kresach*, s. 35–72; idem, *Między lojalizmem a patriotyzmem – gimnazja męskie w Przemyślu w okresie 1915–1918*, „*Rocznik Przemyski. Historia*” 2019, t. 55, z. 4 (24); *Przemyśl i Galicja Wschodnia w okresie kształtowania się granic II Rzeczypospolitej*, s. 47–74; idem, *Dzieje pewnego konfliktu – z historii kierownictwa Kazimierza Midowicza w gimnazjum jasielskim* [w:] *Acta Civitatis Iaselsensis*, vol. 1: *Jasło. Szkice do portretu miasta i regionu*, red. K. Ruszała, Kraków 2019, s. 69–97; idem, *Donosicielstwo, niespełnione ambicje czy zdrada stanu? Problemy środowiska oświatowego Stanisławowa w latach 1914–1915 w świetle śledztwa przeciwko dyrektorowi I gimnazjum Michałowi Jezienickiemu*, „*Krakowskie Pismo Kresowe*” 2020, R. 12: *Pogranicza codzienności*, s. 81–102; idem, *Księgi ogłoszeń dyrekcji jako źródło do dziejów dnia powszedniego w galicyjskiej szkole średniej na początku XX wieku*, „*Galicja. Studia i Materiały*” 2018, t. 4: *Codziennosc w Galicji*, s. 123–139.

³³ Zob. m.in. M. Stinia, *Uniwersytet Jagielloński wobec potrzeb szkolnictwa średniego w Galicji w drugiej połowie XIX wieku* [w:] *Oświata na ziemiach polskich pod zaborami wobec wyzwań cywilizacyjnych*, red. A. Meisner, J. Potoczny, Lublin 2013, s. 189–205; eadem, *Osiągnięcia krakowskie-*

Kaczka) zajął się też kwestią pamięci Habsburgów w ciekawym studium *Habsburger. Sentimentalität im Scherz und kühle Gleichgültigkeit*, zamieszczonym w tomie *Deutsch-Polnische Erinnerungsorte* (Hg. H. Henning Hahn, R. Traba, Paderborn 2015, s. 535–563)³⁴.

Biografistyka należy do jednego z ważniejszych nurtów w badaniach pracowników zakładu. W pierwszej kolejności swą uwagę poświęcali oni profesorom macierzystej uczelni (w tym swoim poprzednikom w jednostce, w której pracują), choć są też autorami biogramów (rozmaitych pod względem szczegółowości ujęcia oraz obszerności) polskich pedagogów, historyków wychowania, nauczycieli, badaczy rozmaitych dziedzin, od epoki nowożytnej po czasy współczesne.

Zakład może się też poszczycić licznymi studiami poświęconymi dziejom inteligencji jako warstwy społecznej, zwłaszcza galicyjskiej. Naturalnie studia nad historią uniwersytetów i szkół, a zwłaszcza uczonych i nauczycieli, wpisują się w ten nurt dociekań naukowych. Jednak ze względu na długie tradycje polskich badań nad warstwami średnimi również i pracownicy zakładu poszerzyli tematykę swoich rozważań i opublikowali wiele interesujących studiów pokazujących rolę elit społecznych z różnych punktów widzenia – zarówno w większych miastach, jak i mniejszych ośrodkach³⁵.

Kolejnym ważnym aspektem w najnowszych dociekaniaach naukowych pracowników zakładu są studia nad historią Kościoła, zgromadzeń zakonnych oraz religijności na ziemiach polskich, od średniowiecza do współczesności. Znaczne zasługi na polu badań nad historią Kościoła w średniowieczu ma W. Szyborski. Ukoronowaniem jego badań nad tą tematyką są obszerna monografia *Odpusty w Polsce*

go środowiska naukowego w dziedzinie pisarstwa podręcznikowego w okresie autonomicznym, „Opinie Edukacyjne Polskiej Akademii Umiejętności. Prace Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych”, t. XI, red. G. Chomici, Kraków 2013, s. 37–46; T. Pudłocki, *Leisure Time or Another Field of the Intelligentsia Mission? Austrian Galician University Professors and High Schools Teachers on Holiday at the Turn of the 19th and 20th Centuries* [w:] *Leisure and Elite Formation: Arenas of Encounter in Continental Europe, 1815–1914*, eds. M. Kohlrausch, P. Heyrman, J. de Maeyer, Berlin 2020, s. 57–77.

³⁴ Zob. też wersja polska: *Habsburgowie – żartobliwy sentyment i chłodna obojętność* [w:] *Polsko-niemieckie miejsca pamięci*, red. H. Henning Hahn, R. Traba, Warszawa 2015, s. 496–521.

³⁵ Zob. m.in. J. Dybiec, *Emigracja uczonych polskich w XIX i XX wieku* [w:] *Matematycy polskiego pochodzenia na obczyźnie. Materiały z XI Ogólnopolskiej Szkoły Historii Matematyki. Kołobrzeg, 5–9 maja 1997*, red. S. Fudali, Szczecin 1998, s. 9–27; idem, *Rola studiów zagranicznych w kształtowaniu inteligencji galicyjskiej* [w:] *Inteligencja południowo-wschodnich ziem polskich*, red. H. Kurek, F. Tereszkiewicz, Kraków 1998, s. 235–245; T. Pudłocki, *Iskra światła czy kopęca pochodnia? Inteligencja w Przemyślu w latach 1867–1939*, Kraków 2009; idem, *Lolu, gdzie mój frak? Prowincjonalne bale Galicji Wschodniej w latach 1867–1914 jako przykład synkretyzmu estetyki codziennego* [w:] *Powinowactwa sztuk w kulturze oświecenia i romantyzmu*, red. A. Seweryn, M. Kulesza-Gierat, Lublin 2012, s. 79–102; idem, *Razem, osobno czy obok siebie? Środowisko inteligencji miast prowincjonalnych pogranicza polsko-ukraińskiego przed I wojną światową* [w:] *Centrum światów jest tutaj – Galicja jako punkt odniesień. Interdyscyplinarny projekt artystyczno-naukowy*, red. T. Pudłocki, J. Sawicka, Rzeszów 2021, s. 15–29; idem, *Entertainment or National Duty? The Role of Music in the Life of Eastern Galician Provincial Towns 1867–1914* [w:] *Cultural and Artistic Transfers in Theatre and Music: Past, Present, and Perspectives*, ed. M. Mojžišová, Bratislava 2021, s. 58–80.

średniowiecznej (Kraków 2011), a także kilka tomów wydanych pod jego współredakcją³⁶. Sporą część swego dorobku poświęcił on zagadnieniu pielgrzymek w średniowieczu oraz specyfice podróżowania i przemieszczania się³⁷. Uczony poruszał również zagadnienia metodologiczne, pokazując możliwości, jakie stoją przed badaczami tematyki³⁸. Zainteresowany tematyką dziejów dominikanów w Polsce profesor Szymborski rozszerzył swoje zainteresowania na wieki późniejsze (tj. od XVII do XX w.)³⁹.

O ile W. Szymborski część dorobku poświęcił dominikanom, o tyle T. Pudłockiego interesują dzieje franciszkanów (OFM) reformatów. Napisał kilka szczegółowych studiów odnoszących się do dziejów poszczególnych klasztorów czy kultury umysłowej⁴⁰. Ponadto badał wpływ religii na społeczności pogranicza polsko-ukraińskiego

³⁶ Zob. *Religijność – wymiar prywatny i publiczny*, red. P.F. Nowakowski, W. Szymborski, Kraków 2007; *Milosierdzie – teoria i praktyka życiowa*, red. P.F. Nowakowski, W. Szymborski, Kraków 2009; *Kultura religijna i społeczna Małopolski od XIII do XVI wieku*, red. J. Koziół, W. Szymborski, Tarnów 2011.

³⁷ Zob. m.in. W. Szymborski, *Źródła do dziejów ruchu pielgrzymkowego – próba klasyfikacji*, „Peregrinus Cracoviensis” 2006, z. 17, s. 33–44; idem, *Testamenty mieszczańskie jako źródło do dziejów badań nad ruchem pielgrzymkowym w średniowiecznej Polsce* [w:] *Prawo bliżej człowieka – z dziejów prawa rodzinnego i spadkowego. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Sekcję Historii Państwa i Prawa Towarzystwa Biblioteki Sluchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 7–8 marca 2007 r.*, red. M. Mikuła, Kraków 2008, s. 153–165; idem, *Uwagi o średniowiecznych i wczesnonowoczesnych paszportach dla pielgrzymów udających się z Polski do Rzymu i Jerozolimy* [w:] *Historia vero testis temporum*, red. J. Smołucha, A. Waśko, T. Graff, P.F. Nowakowski, Kraków 2008, s. 307–313; idem, *Przywileje dla uczestników walk z herezjami w średniowiecznej Europie. Przyczynek do dyskusji nad formami zwalczania ruchów heterodoksyjnych w epoce rozwiniętego średniowiecza*, „The Polish Journal of the Arts and Culture” 2013, t. 5, s. 197–221; idem, *Indulgenje kościelne a problem zwalczania średniowiecznej prostytucji*, „Przegląd Historyczny” 2014, t. 105, nr 3, s. 339–359; idem, *Crusading Indulgences in Medieval Poland* [w:] *Holy War in Late Medieval and Early Modern East-Central Europe*, eds. J. Smołucha, J. Jefferson, A. Wadas, Kraków 2017, s. 71–93; idem, *Vice-regents of the Dominican “Studium Generale” in Krakow in the Modern Period – Selected Aspects*, „Folia Historica Cracoviensia” 2015, t. 21, s. 169–188; idem, *Medieval Rome in Poland – Indulgences of the Station Churches of Rome and Jubilee Indulgences in Medieval Poland*, „Biuletyn Polskiej Misji Historycznej / Bulletin der Polnischen Historischen Mission” 2015, t. 10, s. 397–424; idem, [...] *the Poor Monastery Here Has Been Consumed by Fire, Impoverished, Abandoned [...] – Remarks on the Oldest Catalogue of Priors of the Dominican Monastery in Oświęcim*, „Folia Historica Cracoviensia” 2019, t. 25, nr 1, s. 175–213.

³⁸ Zob. m.in. idem, *Interdyscyplinarne badania nad średniowiecznymi dokumentami odpustowymi – perspektywy i możliwości badawcze* [w:] *Nauki pomocnicze historii – teoria, metody badań, dydaktyka*, red. A. Jaworska, R. Jop, Warszawa 2013, s. 173–191.

³⁹ Zob. m.in. idem, *Krakowscy dominikanie i ich wkład w rozwój historiografii polskiej* [w:] *Krakowskie środowisko historyczne XV–XX w. Ludzie – idee – dzieła*, red. T. Gąsowski, J. Smołucha, Kraków 2018, s. 305–338; idem, *Z więzienia w Tarnopolu przez Lwów, Przemysł i zieloną granicę do Tarnobrzega – krytyczna edycja wspomnień dominikanów o Romana Madury i br. Jacka Matogi z września 1939 r.*, „Rocznik Przemyski. Historia” 2017, t. 53, z. 1 (20), s. 289–325; idem, *Ze Lwowa poprzez Włochy, Austrię do odrodzonej Polski – sylwetka i dorobek naukowy O. Romana Fabiana Madury*, „Res Gestae” 2017, nr 4, s. 96–121.

⁴⁰ Zob. m.in. T. Pudłocki, *Spojrzenie z boku. Kościół bizantyńsko-ukraiński w świetle kroniki klasztoru oo. Franciszkanów-Reformatów (OFM) w Przemyslu w latach 1988–1991* [w:] *Історія пеліцій в Україні: науковий збірник світлій пам’яті професора Ярослава Дашкевича 1926–2010*, Львів 2016, s. 708–722; idem, *I wojna światowa na podstawie Kroniki Klasztoru Franciszkanów-Reformatów*

w drugiej połowie XIX i w pierwszej połowie XX wieku, w tym kształtowanie się religijności i pobożności mieszkańców tych terenów w kontekście nowych prądów społecznych oraz działalności wybitnych jednostek, takich jak lokalni biskupi czy proboszczowie⁴¹. Uczony wraz z Kamilem Ruszałą jest redaktorem tomu *Wielka wojna wyzwania duchowych. Kapelani wojskowi na froncie wschodnim 1914–1920* (Kraków 2020), która wpisuje się w studia naukowca poświęcone Wielkiej Wojnie i jej następstwom. Badacza interesuje ponadto doświadczenie przemieszczenia się i podróżowania na przełomie wieków XIX i XX⁴².

Osobną grupę tematyczną w osiągnięciach naukowych pracowników zakładu – chociaż nierozzerwalnie związaną z dziejami Kościoła – stanowią dzieje Ormian. Bezspornym liderem badań o tej tematyce w Polsce jest K. Stopka, autor zarówno obszernych monografii⁴³, jak i licznych, skromniejszych objętościowo studiów traktujących o roli i znaczeniu tej mniejszości w dziejach Rzeczypospolitej polsko-litewskiej oraz w wiekach XIX i XX⁴⁴. Wśród wielu publikacji profesora Stopki na wy-

w *Sądowej Wiszni*, „3 історії західноукраїнських земель” 2016–2017, Вып. 12–13, s. 224–232; idem, *Marginesy pamięci? Odręczne wpisy w książkach jako źródło historyczne na przykładzie starodruków z biblioteki klasztoru oo. Franciszkanów OFM (Reformatów) w Przemyślu* [w:] *Fons omnis honesti – o literaturze w służbie wartości. Tradycja antyczna, kultura ziemiańska, encyklopedyzm i komunikacja. Studia ofiarowane Profesor Marii Wichowej w 70. rocznicę urodzin i 45. rocznicę pracy naukowej i dydaktycznej*, red. M. Kuran, Łódź 2020, „Analecta Literackie i Językowe”, t. XIV, s. 203–216; idem, *Parafia św. Antoniego zakonu franciszkanów (OFM) reformatów w Przemyślu w latach 1977–2018*, „Rocznik Przemyski. Historia” 2019, t. 55, z. 1 (22), s. 189–250.

⁴¹ Zob. m.in. idem, *Rola bpa Józefa Sebastiana Pelczara w życiu kulturalnym Przemyśla*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne” 2004, z. 131, s. 137–151; idem, *Działalność społeczno-kulturalna biskupa Józefa Sebastiana Pelczara w ostatnich latach życia (1918–1924)* [w:] *Święty Józef Pelczar (1842–1924). Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego i biskup przemyski*, red. A. Kubiś, J. Wołczański, Kraków 2005, s. 511–524.

⁴² T. Pudłocki, *Kobieta w podróży w czasie I wojny światowej – przykład sióstr Marii i Tekli Ekiert*, „3 історії західноукраїнських земель” 2014–2015, Вып. 10–11, s. 247–259; idem, *Franciszek Tomaszewski i njegovo putovanje po hrvatskim krajevima*, „Historijski zbornik” 2016, vol. 68, no. 2, s. 385–410; idem, *In the Time of Forced Evacuation of the Galician People. Rev. Dr. Jan Trznadel in Styria*, „Kronika” 2017, vol. 69, no. 1, s. 53–66.

⁴³ Zob. K. Stopka, *Ormianie w Polsce dawnej i dzisiejszej*, Kraków 2000; K. Stopka, A.A. Zięba, *Ormiańska Polska*, Warszawa 2018; K. Stopka, A. Artwich, M. Agopsowicz, *Ormiańska Warszawa*, Warszawa 2012; K. Stopka, J. Osiecki, K. Siekierski, *Ormianie katolicy w Armenii i Gruzji. Historia, pamięć, tożsamość*, Kraków 2019.

⁴⁴ Zob. m.in. K. Stopka, *Die Stadt, in der die Polen Deutsche genannt werden: Zwischenethnische Interaktion in Kam'janec'-Podil's'kyj in der Darstellung armenischer Quellen aus der Zeit um 1600* [w:] *Litauen und Ruthenien. Studien zur einer transkulturellen Kommunikationsregion (15.–18. Jh.)*, Hg. S. Rohdewald, D. Frick, S. Wiederkehr, Wiesbaden 2007, s. 67–110; idem, *The Religious Culture of Polish Armenians (Church-public Structures and Relations)*, „Acta Poloniae Historica” 2010, t. 101, s. 163–205; idem, *Armenians* [w:] *Under a Common Sky: Ethnic Groups of the Commonwealth of Poland and Lithuania*, red. M. Kopczyński, W. Tygielski, Warsaw–New York 2017, s. 134–149 (zob. też polska wersja publikacji); idem, *L'écriture arménienne dans les textes de langue polonaise* [w:] *Scripts Beyond Borders: A Survey of Allographic Traditions in the Euro-Mediterranean World*, eds. J. Den Heijer, A.B. Schmidt, T. Pataridze, Louvain-la-Neuve 2014, s. 407–439; idem, *Katolicyzm ormiański na Wschodzie a kształtowanie się struktur organizacyjnych Kościoła ormiańskiego w Królestwie Polskim i w Wielkim Księstwie Litewskim (XIV–XV wiek)* [w:] *Pogranicza w polskich badaniach mediewistycznych*, red. A. Janeczek, M. Parczewski, Rzeszów 2019, s. 225–242; idem, *Брестская и Армянская*

różnienie zasługuje książka *Języki osławiane pismem. Alografia kipczacko-ormiańska i polsko-ormiańska w kulturze dawnej Polski* (Kraków 2013). Profesor Stopka jest też redaktorem naczelnym rocznika „Lehahayer”, wychodzącego od 2010 roku, poświęconego dziejom i kulturze polskich Ormian, w którym zamieścił wiele artykułów. Badacz zajmuje się także wydawaniem źródeł⁴⁵.

Istotnym, wartym wyróżnienia nurtem w dorobku naukowym zakładu są studia nad dydaktyką. M. Stinia i G. Chomicki w swoich badaniach starają się łączyć współczesne i przeszłe tradycje edukacyjne. Mają ogromny dorobek w zakresie oceny podręczników. G. Chomicki do roku 2021 był wieloletnim redaktorem naczelnym periodyku „Opinie Edukacyjne Polskiej Akademii Umiejętności. Prace Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych”, wydawanego przez Polską Akademię Umiejętności. Zastąpił też jako współwydawca źródeł historycznych dla młodzieży szkół średnich⁴⁶. M. Stinia, autorka ocen podręczników i scenariuszy lekcji, jest też redaktorką dwóch ważnych pozycji: „Zeszyty Historyczne Uniwersytetu Jagiellońskiego”, 142 (2015), z. 2: *Konteksty historycznej edukacji gimnazjalnej. Tradycje i współczesność* oraz *Polska między Wschodem i Zachodem. Podręcznik do debat oksfordzkich* (Kraków 2016). Uczona od wielu lat swoją uwagę poświęca podręcznikom do nauczania historii w Galicji⁴⁷. Interesują ją też sposoby przedstawiania rozmaitych zagadnień

церковные унии в польско-литовской Речи Посполитой: аналогии и различия [w:] *Международная научная конференция «Армяно-белорусские историко-культурные отношения. Традиции и современность»*: Минск, 21–22 мая 2015 г., Moskwa 2019, s. 42–52; idem, *Krzyżacy w Królestwie Armenii Cylicyjskiej* [w:] *Działalność zakonów rycerskich w cylicyjskim Królestwie Armenii i Królestwie Cypru*, red. M. Kowalczyk, M. Koszutski, Olsztyn 2020, s. 45–59.

⁴⁵ Zob. m.in. *Zapisy sądu duchownego Ormian miasta Lwowa za lata 1625–1630 w języku ormiańsko-kipczackim*, red. K. Stopka, E. Tryjarski, Kraków 2010; M.Ł. Majewski, K. Stopka, *Metryka katedry ormiańskiej we Lwowie za lata 1635–1732*, Kraków–Warszawa 2020; K. Stopka, *Jasachy gminy Ormian lwowskich za lata 1598–1638 w języku ormiańsko-kipczackim*, Kraków 2020.

⁴⁶ Zob. m.in. S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999; G. Chomicki, L. Śliwa, *Wiek XIX – teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 2001; G. Chomicki, *O przydatności muzeów nauki i techniki w nauczaniu zintegrowanym*, „Opuscula Musealia” 2002, t. 12, s. 49–56; idem, *Kultura muzyczna w edukacji historycznej społeczeństwa* [w:] *Edukacja – kultura – społeczeństwo*, t. 2, red. G. Panko et al., Wrocław 2011, s. 116–133; idem, *Saski smak ingrediencją nauczania o epoce* [w:] *Obraz, dźwięk i smak w edukacji historycznej*, red. S. Roszak, Toruń 2010, s. 268–275; idem, *Śpieszmy się... pisać podręczniki – tak szybko odchodzą!* [w:] *Reformowanie edukacji historycznej – zbiór studiów*, red. J. Orzeł, S. Roszak, M. Strzelecka, A. Wieczorek, Toruń 2018, s. 75–89; idem, *Außerschulische Wege der Geschichtserziehung – Literatur für die Jugend und das „schreibkundige“ Volk* [w:] *Lehrbücher für den Geschichtsunterricht in Galizien*, Hg. B. Dybaś, I. Kąkolewski, Wien 2018, s. 89–118 (zob. też wersja polska).

⁴⁷ M. Stinia, *Lehrbücher für den schulischen Geschichtsunterricht in Galizien. Ein Aufriss der wichtigsten Forschungsfragen* [w:] *Lehrbücher für den Geschichtsunterricht in Galizien*, s. 57–70 (zob. też wersja polska); eadem, *Begriffe, Werte und Helden in Schulbüchern zur „Geschichte des Heimatlandes“ für Mittelschulen in Galizien in der Epoche der Autonomie. Die Zeit nach den Teilungen Polens* [w:] *Lehrbücher für den Geschichtsunterricht in Galizien*, s. 71–88. (zob. też wersja polska); eadem, *Teaching Liturgics and Biblical Studies during Religious Education Classes in Galician Gymnasiums*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 2018, vol. 71, nr 2, s. 121–138 (zob. też wersja polska).

we współczesnych podręcznikach szkolnych oraz w źródłach internetowych⁴⁸. Doświadczenie w pisaniu scenariuszy lekcji oraz materiałów pomocniczych dla nauczycieli ma też K. Samsonowska, między innymi jako współautorka publikacji *Zbrodnia katyńska. Materiały dla nauczyciela. Scenariusze lekcji, ćwiczenia, projekt edukacyjny wyprawy katyńskiej, przykładowe tematy eseju, bibliografia* (wyd. 3, Kraków–Warszawa 2014).

Regionalistyka stanowi ważny nurt w badaniach pracowników zakładu. Umiłowanie małej ojczyzny widać w dorobku niemal wszystkich. Osiągnięcia M. Stinii w dziedzinie historii Krakowa zostały już omówione. Ukoronowaniem licznych studiów J. Dybca nad rodzinną miejscowością jest obszerna monografia *Łącko i gmina łącka* pod jego redakcją (Kraków 2012). K. Samsonowska napisała monografię *Republika Wąchocka 1863* (Wąchock 2013), G. Chomicki wydał kilka studiów o Jasle⁴⁹. T. Pudłocki dużą część swego dorobku poświęcił rodzinnemu Przemysłowi. Poza wspomnianą pracą o inteligencji miasta i licznymi artykułami, do tej grupy należą między innymi współredagowane przez niego tomy⁵⁰. Osobny cykl stanowią jego artykuły dotyczące lwowsko-przemyskiego pisarza Stefana Grabińskiego czy teksty prezentujące lokalne echa wielkich rocznic w okresie galicyjskim. Badacz jest redaktorem naczelnym serii „Rocznik Przemyski”, a wraz z M. Stinią i W. Szymborskim – redaktorem naczelnym czasopisma „Rocznik Przemyski. Historia”.

W porównaniu z wymienionymi, głównymi nurtami badawczymi dominującymi w pracach zakładu mniejsze znaczenie mają historia kobiet i archiwistyka. M. Stinia opublikowała studia traktujące o prywatnych gimnazjach żeńskich. Tą problematyką zajmowali się również pozostali badacze. Niekiedy wychodzili oni także na inne pola aktywności kobiet, jak działalność w życiu publicznym i dziennikarskim oraz odnajdywanie się w nowych rolach w okresie transformacji społeczno-kulturowej fin de siècle’u⁵¹. T. Pudłocki jest współredaktorem dwóch tomów odnoszących się do te-

⁴⁸ Zob. m.in. eadem, *Obdobi komunismu (v Polsku) v ikonografii současných polských učebnic určenyh k vyuče dějepisú* [w:] *Obraz období „socialismu” v českých a polských učebnicích*, red. B. Gracova, M. Tomašek, Ostrava 2016, s. 72–79 (zob. też polska wersja artykułu); M. Stinia, K. Sanojca, *Wokół roku 1989, czyli jak czerwiec rozbija się o mur. Internet a budowanie rocznicowej świadomości* [w:] *Rocznice wielu znaczeń 1919/1939/1989. Czy odrobione lekcje historii?*, red. M. Białokur, A. Gołębiowska, Opole 2019, s. 299–311; eadem, *Súčasný poľský dejepis o roku 1918 / Rok 1918 we współczesnych polskich podręcznikach* [w:] *Pamäť na rok 1918 na Slovensku a v Strednej Európe*, Bratysława 2021.

⁴⁹ G. Chomicki, *Rynek Jasła od XIX do XXI wieku jako sceneria Theatrum Mercatorum* [w:] *Jasielska agora w ilustracjach*, red. Z. Świsłak, Jasło 2017, s. 36–44; idem, *Muzeum Regionalne w Jasle*, „Wiadomości Historyczne” 2014, nr 5, s. 43–50.

⁵⁰ Zob. *Przemysł i ziemia przemyska w strefie wpływów ruskich (X–połowa XIV w.)*, red. V. Nagirny, T. Pudłocki, Kraków 2013; *Rus’s and Poland (10th–14th Centuries)*, eds. V. Nagirny, T. Pudłocki, Kraków 2019; „Rocznik Przemyski. Historia” 2019, t. 55, z. 4 (24); *Przemysł i Galicja Wschodnia w okresie kształtowania się granic II Rzeczypospolitej; Centrum światów jest tutaj – Galicja jako punkt odniesień...*

⁵¹ Zob. m.in. K. Samsonowska, „Kobieta Wiejska” – pierwsze polskie pismo wiejskich emancypantek [w:] *Amico, socio et viro docto. Księga ku czci...*, s. 265–277; T. Pudłocki, „Za silną już do starego życia, a za słabą jeszcze do nowego” – przemyskie inteligentki wobec wyzwań nowoczesności w okresie dwudziestolecia międzywojennego [w:] *Działaczki społeczne, feministki, obywatelki... Samoorganizowanie się kobiet na ziemiach polskich po 1918 roku (na tle porównawczym)*, t. 2, red. A. Janiak-

matyki kobiecej: (z D. Kałwą) *Historia zwyczajnych kobiet i zwyczajnych mężczyzn. Dzieje społeczne w perspektywie gender* (Przemyśl 2007) oraz (z K. Sierakowską) *Aktywność publiczna kobiet na ziemiach polskich. Wybrane zagadnienia* (Warszawa 2013).

Dorobek z zakresu archiwistyki ma trzech uczonych: K. Stopka, T. Pudłocki i W. Szymborski. Odnosi się on głównie do archiwaliów w zasobie UJ oraz poloników w zbiorach amerykańskich i kanadyjskich⁵².

J. Dybiec (współautor Joanna Dybiec) napisał interesujące studium z zakresu filantropii, sytuujące się poza wymienionymi wcześniej nurtami, zatytułowane *Philanthropy and Patronage in the 19th and Early 20th Century Galicia*. Zostało ono opublikowane w pracy zbiorowej *Collective and Individual Patronage and the Culture of Public Donation in Civil Society in the 19th and 20th Centuries in Central Europe* (Prague 2010, s. 27–43). G. Chomickiego i T. Pudłockiego interesują również wątki dyplomatyczne. Pierwszy z nich zajmuje się epoką saską, a drugi – pierwszymi dekadami XX wieku⁵³.

-Jasińska, K. Sierakowska, A. Szwarc, Warszawa 2009, s. 99–116; idem, „Nie tylko one to robiły...”. *Helena Stieberowa a dyskurs w międzywojennym Przemyślu o udziale Polek w walkach o niepodległość* [w:] *Pamięć historyczna kobiet*, red. M. Przeniosło, K. Sierakowska, Kielce 2009, s. 53–66; idem, „Dzieci w widowisku mężczyzn”? *Realizacja biernego prawa wyborczego przez kobiety z województw południowo-wschodnich II Rzeczypospolitej*”, „Prace Historyczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2017, nr 144 (1), s. 177–197; idem, *Miejsce kobiety w społeczeństwie „doby postępu” według polskojęzycznej prasy lokalnej miast prowincjonalnych Galicji Wschodniej przed I wojną światową* [w:] *Galicja i jej dziedzictwo*, t. 24: *Kobieta w Galicji. Nowoczesność i tradycja*, red. J. Kamińska-Kwak, S. Kozak, D. Opaliński, Rzeszów 2016, s. 19–40.

⁵² Zob. m.in. K. Stopka, *Wartość źródłowa zasobów archiwów uniwersyteckich na przykładzie Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego* [w:] *Jubileusz 60-lecia Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu*, Poznań 2009, s. 55–68; idem, *Kolekcja Sektion Rassen- und Volkstumsforschung własnością Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego* [w:] *Antropologia i etnologia w czasie wojny – działalność Sektion Rassen- und Volkstumsforschung Institut für Deutsche Ostarbeit, Krakau 1940–1944, w świetle nowych materiałów źródłowych*, red. M. Maj, Kraków 2015, s. 19–23 (zob. też angielska wersja); W. Szymborski, *The History of the Jagiellonian University Archives – Medieval and Modern Sources and Publications*, „Biuletyn Polskiej Misji Historycznej / Bulletin der Polnischen Historischen Mission” 2011, nr 6, s. 27–56; idem, *Średniowieczne dokumenty odpustowe w zbiorach Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego* [w:] *Ecclesia regnum fontes. Studia z dziejów średniowiecza*, red. S. Gawlas et al., Warszawa 2014, s. 459–470; T. Pudłocki, *Archiwum Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku – zapomniana skarbnica dziejów nie tylko nauki polskiej*, „Prace Komisji Historii Nauki PAU” 2013, t. 12, s. 67–79; idem, *Nieznanne polonika kanadyjskie – William John Rose i jego archiwalna spuścizna*, „Studia Historiae Scientiarum” 2019, t. 18, s. 315–326; T. Pudłocki, A.K. Wise, *The Paderewski Milieu: Select Correspondence from the Dr. Francis E. Fronczak Collection, Archives and Special Collections, E.H. Butler Library, SUNY Buffalo State*, „Rocznik Przemyski. History” 2019, vol. 55, issue 3 (23): „For Your Freedom and Ours”: *Polonia and the Struggle for Polish Independence*, red. T. Pudłocki, A.K. Wise, s. 191–199.

⁵³ G. Chomicki, *Dole i niedole brytyjskiego dyplomaty. O karierze Jamesa Scotta i jego misjach w Saksonii, Rzeczypospolitej i Gdańsku* [w:] *Gospodarka, społeczeństwo, kultura w dziejach nowożytnych*, Warszawa 2010, s. 61–80; idem, *Smutne przypadki sir Richarda Vernona. O losach brytyjskiego dyplomaty w służbie Jerzego I* [w:] *Inter maiestatem ac libertatem. Studia z dziejów nowożytnych dedykowane Profesorowi Kazimierzowi Przybosiowi*, red. J. Stolicki, M. Ferenc, J. Dąbrowski, Kraków 2010, s. 381–419; idem, *Materiały dotyczące Gdańska w londyńskich zasobach archiwalnych provenien-*

Podsumowując, warto zaznaczyć, że dorobek pracowników zakładu z ostatnich 30 lat jest ogromny i bardzo zróżnicowany. Chociaż autorzy publikują głównie w języku polskim, to coraz częściej wyniki swoich badań przedstawiają też po angielsku i (rzadziej) w innych językach.

DYDAKTYKA

W omawianym okresie pracownicy zakładu prowadzili rozmaite zajęcia w ramach studiów dziennych w Instytucie Historii UJ. Różnorodność zajęć zmieniała się w zależności od potrzeby dydaktycznej instytutu, modyfikacji programowych oraz indywidualnej sytuacji pracowników w poszczególnych latach akademickich (np. urlopy, zniżki godzin, awanse naukowe i administracyjne, skasowanie zajęć z powodu zapisu niewystarczającej liczby studentów).

J. Dybiec przez wiele lat prowadził wykłady kursowe z historii Polski XIX wieku⁵⁴. Profesor doskonalił warsztat studentów w ramach seminariów magisterskich⁵⁵, rzadziej – proseminariów⁵⁶. Kierownik zakładu sporadycznie prowadził wykłady monograficzne, na przykład „Uniwersytet Jagielloński w życiu społecznym, politycznym i naukowym (1918–1939)” (1997/1998), „Uniwersytet Jagielloński i jego jubileusze” (2000/2001)⁵⁷.

cji dyplomatycznej z pierwszej ćwierci XVIII wieku, „Miscellanea Historico-Archivistica” 2015, t. 22, s. 61–72; T. Puđłocki, „Stranger in the Night”? *A Canadian on the Czech-Polish Borderland during World War I: The Case of William John Rose* [w:] *Intellectuals and World War I: A Central European Perspective*, eds. T. Puđłocki, K. Ruszała, Kraków 2018, s. 267–282; idem, *An Amateur Peacemaker or an Ambassador of Anglo-Saxon-Polish Rapprochement – William John Rose During the Paris Peace Conference* [w:] *Polish and Irish Struggles for Self-Determination: Living near Dragons*, eds. G. Chimiak, B. Cierlik, Newcastle upon Tyne 2020, s. 31–51.

⁵⁴ Były to następujące wykłady: „Kultura a tożsamość narodowa Polaków w latach 1795–1918” (1997/1998–1998/1999), „Kultura w życiu społeczeństwa polskiego 1795–1918” (1999/2000), „Kultura a problemy życia narodowego w Polsce” (2000/2001), „Kultura w walce o utrzymanie życia narodowego 1795–1918” (2001/2002), „Wielkie idee i prądy XIX w.” (2002/2003–2004/2005), „Kultura polska w procesie modernizacji społecznej 1795–1918” (2005/2006–2008/2009), „Polska i Polacy w świecie 1795–1918. Dyplomacja – nauka – kultura – ekonomia – dywersja” (2009/2010–2010/2011).

⁵⁵ Nosily one tytuły: „Kultura i nauka polska XIX i XX w. ze szczególnym uwzględnieniem kontaktów intelektualnych z Zachodem” (1997/1998–1998/1999), „Stereotypy narodowe” (drugie seminarium w roku akademickim 1998/1999), „Związki kulturalne i naukowe z Zachodem w XIX w. Kultura Krakowa w XIX w.” (1999/2000), „Polska i Europa XIX–XX w.” (2002/2003), „Kultura i nauka polska w XIX i XX w.” (2003/2004–2004/2005), „Polskie odkrywanie Europy i świata w XIX i XX w.” (2005/2006), „Kultura i nauka XIX i XX w.” (2006/2007–2008/2009), „Problemy kultury XIX i XX w., związki intelektualne z zagranicą, stereotypy narodowe, historia regionalna” (2009/2010).

⁵⁶ Ich tematyka zmieniała się w kolejnych latach: „Kształtowanie się stereotypów narodowych w XIX w.” (1997/1998), „Kultura – nauka – polityka – życie narodowe w XIX–XX w.” (2002/2003), „Problemy kultury popularno-masowej w XIX i XX w.” (2006/2007).

⁵⁷ *Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 1997/1998*, Kraków 1998, s. 16, 22–25; *ibidem* za rok akademicki 1998/1999, s. 15; *ibidem* za rok

Wykłady A.K. Banacha w ramach kursu z historii Polski XIX wieku, podobnie jak zajęcia profesora Dybca, dotyczyły kultury polskiej w XIX wieku⁵⁸. Profesor Banach doskonalił warsztat naukowy swoich podopiecznych w ramach seminariów magisterskich⁵⁹, a także proseminariów⁶⁰. Tylko jednorazowo prowadził zajęcia fakultatywne – był to wykład „Kariery zawodowe synów chłopskich – wychowanków Uniwersytetu Jagiellońskiego z lat 1860–1918” (1997/1998)⁶¹.

K. Stopka wykładał w ramach podstawowego kursu z historii średniowiecza. Tematyka obejmowała następujące zagadnienia: „Ekspansja Kościoła rzymskiego w średniowieczu” (2008/2009–2009/2010) oraz „Historia średniowieczna Polski” (2015/2016–2016/2017). Uczony doskonalił warsztat studentów w ramach spotkań

akademicki 1999/2000, s. 14, 22; ibidem za rok akademicki 2000/2001, s. 15–16; ibidem za rok akademicki 2001/2002, s. 14; ibidem za rok akademicki 2002/2003, s. 15, 19–20; ibidem za rok akademicki 2003/2004, s. 17, 23; ibidem za rok akademicki 2004/2005, s. 14, 20; ibidem za rok akademicki 2005/2006, s. 14, 20; ibidem za rok akademicki 2006/2007, s. 16, 21; ibidem za rok akademicki 2007/2008, s. 16, 19; *Rok akademicki 2008/2009. Program studiów historycznych pięcioletnich magisterskich (dla studentów lat III–V)*, Kraków 2008, s. 11; *Rok akademicki 2009/2010. Program studiów historycznych pięcioletnich magisterskich (dla studentów lat IV–V)*, Kraków 2009, s. 7; *Rok akademicki 2009/2010. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów*, Kraków 2009, s. 10; ibidem za rok akademicki 2010/2011, s. 18.

⁵⁸ Nosiły w kolejnych latach tytuły: „Kultura i nauka w służbie narodu polskiego w latach 1795–1918” (1999/2000–2001/2002), „Kultura polska w latach niewoli narodowej” (2002/2003–2004/2005), „Szkolnictwo wyższe i towarzystwa naukowe na ziemiach polskich w latach 1795–1918” (2005/2006–2007/2008), „Inteligencja na ziemiach polskich w czasie zaborów” (2008/2009–2010/2011), „Wyształcenie a awans społeczny młodego pokolenia na ziemiach polskich w XIX stuleciu” (2011/2012–2013/2014).

⁵⁹ Były to: „Wybrane zagadnienia kultury umysłowej i dziejów uniwersytetów w Polsce w epoce zaborów” (1998/1999–1999/2000), „Kultura umysłowa i dzieje szkolnictwa wyższego na ziemiach polskich w epoce zaborów” (2000/2001), „Kultura polska od XVI do XX w.” (2001/2002–2003/2004), „Seminarium z historii nauki i kultury” (2005/2006), „Seminarium z dziejów kultury polskiej od XVI do XX w.” (2006/2007), „Wybrane zagadnienia z dziejów kultury od XVI do XX w.” (2007/2008–2010/2011).

⁶⁰ Ich tytuły brzmiały: „Polska i Polacy w relacjach cudzoziemców od XVI do XIX w.” (1997/1998), „Główne problemy kultury polskiej w dobie nowożytnej” (1999/2000–2000/2001), „Wprowadzenie do warsztatu historyka kultury” (2001/2002), „Stereotypy narodowe w Europie XVI–XX w.” (2002/2003), „Wybrane zagadnienia z dziejów kultury polskiej od XVI do początku XIX stulecia” (2004/2005), „Polacy w opiniach cudzoziemców w XVIII i XIX stuleciu” (2005/2006), „Wyształcenie a awans społeczny w społeczeństwie polskim od schyłku I Rzeczypospolitej do początków XX w.” (2006/2007).

⁶¹ *Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 1997/1998*, Kraków 1998, s. 23–24; ibidem za rok akademicki 1998/1999, s. 25; ibidem za rok akademicki 1999/2000, s. 14, 20, 22–23; ibidem za rok akademicki 2000/2001, s. 15, 20; ibidem za rok akademicki 2001/2002, s. 13, 18–19; ibidem za rok akademicki 2002/2003, s. 15, 19–20; ibidem za rok akademicki 2003/2004, s. 17, 23; ibidem za rok akademicki 2004/2005, s. 14, 17; ibidem za rok akademicki 2005/2006, s. 14, 20; ibidem za rok akademicki 2006/2007, s. 16, 21–22; ibidem za rok akademicki 2007/2008, s. 16, 19; *Rok akademicki 2008/2009. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów*, Kraków 2008, s. 11; ibidem za rok akademicki 2009/2010, s. 10; ibidem za rok akademicki 2010/2011, s. 18; ibidem za rok akademicki 2011/2012, s. 13; ibidem za rok akademicki 2013/2014, s. 10; *Rok akademicki 2008/2009. Program studiów historycznych pięcioletnich magisterskich (dla studentów lat III–V)*, Kraków 2008, s. 11; *Rok akademicki 2009/2010. Program studiów historycznych pięcioletnich magisterskich (dla studentów lat IV–V)*, Kraków 2009, s. 7; *Rok akademicki 2010/2011. Studia stacjonarne II stopnia na kierunku historia. Plan i program studiów*, Kraków 2010, s. 15.

specjalistycznych. Były to zarówno proseminaria⁶², jak i seminaria magisterskie⁶³. Badacz może się pochwalić bardzo bogatą ofertą zajęć dodatkowych. W ramach kursów fakultatywnych prowadził wykłady: „Misje katolickie na Wschodzie w wiekach średnich” (1998/1999), „W murach starych kolegów (karty z przeszłości Uniwersytetu Jagiellońskiego)” (2002/2003), „Kultura dawnej Polski” (2006/2007–2007/2008), „Kultura chrześcijańska Polski średniowiecznej” (2007/2008), „Diaspora ormiańska w Polsce średniowiecznej” (2009/2010), „Historia i zbiory Muzeum UJ – Collegium Maius” (2015/2016), „Dziedzictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego – przeszłość i teraźniejszość” (2018/2019–2020/2021). Przez wiele lat prowadził też liczne wykłady monograficzne⁶⁴. Profesor Stopka był odpowiedzialny za dwa zajęcia na specjalizacji archiwalnej⁶⁵. Ponadto od roku akademickiego 2015/2016 doskonalili umiejętności językowe studentów w ramach przedmiotu „Translatorium z języka angielskiego”⁶⁶.

K. Samsonowska przez wiele lat prowadziła konwersatoria do wykładów profesora J. Dybca. Ich tematyka w dużej mierze korespondowała z problematyką poruszaną

⁶² O tytułach: „Kultura średniowieczna” (1998/1999–2000/2001), „W kręgu kultury szkolnej epoki średniowiecza” (2001/2002), „Kultura intelektualna Polski średniowiecznej” (2002/2003), „Kultura dawnej Polski” (2007/2008), „Seminarium licencjackie do końca XVIII w.” (2009/2010).

⁶³ „Kultura Polski średniowiecznej” (2003/2004–2004/2005), „Kultura staropolska” (2005/2006–2009/2010), „Seminarium magisterskie z historii średniowiecza” (2010/2011–2017/2018).

⁶⁴ Ich tematyka była bardzo zróżnicowana. Por. „Ormianie w dawnej Polsce” (2003/2004), „Wybrane zagadnienia z dziejów Uniwersytetu Krakowskiego” (2003/2004), „Wybrane zagadnienia z dziejów kultury europejskiej” (2004/2005), „Chrześcijaństwo ormiańskie na ziemiach ruskich i Litwy do początku XVII w.” (2005/2006), „Herezje w kulturze europejskiej średniowiecza” (2005/2006), „Akulturacja i asymilacja na ziemiach polskich – przypadek Ormian” (2006/2007), „Kultura Polski średniowiecznej” (2006/2007), „Wybrane zagadnienia z dziejów Uniwersytetu Krakowskiego w okresie staropolskim” (2007/2008), „Katarzy. Z dziejów ruchów religijnych w Europie Średniowiecznej” (2011/2012), „Religijność średniowiecza” (2012/2013), „Dzieje kultury średniowiecznej” (2012/2013), „Kultura Ormian w dawnej Polsce (od średniowiecza do XVIII w.)” (2013/2014), „Uniwersytet Krakowski w średniowieczu” (2014/2015), „Kościół katolicki w imperium mongolskim (XIII–XV w.)” (2015/2016), „Uniwersytet Jagielloński – jego tradycja i kultura” (2020/2021).

⁶⁵ Były to: „Rozwój form kancelaryjnych i współczesne rodzaje materiałów archiwalnych” (2008/2009) oraz „Zarządzanie i organizacja archiwum” (2010/2011–2011/2012). W ramach specjalizacji nauczycielskiej uczony od roku akademickiego 2016/2017 zaczął prowadzić konwersatorium z zajęć „Wiedza o kulturze” (w latach 2016/2017–2017/2018 prowadził też wykład z tego przedmiotu).

⁶⁶ *Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 1998/1999*, Kraków 1999, s. 22; *ibidem* za rok akademicki 1999/2000, s. 20; *ibidem* za rok akademicki 2000/2001, s. 19; *ibidem* za rok akademicki 2001/2002, s. 17; *ibidem* za rok akademicki 2002/2003, s. 19; *ibidem* za rok akademicki 2003/2004, s. 21–22, 26; *ibidem* za rok akademicki 2004/2005, s. 17, 19; *ibidem* za rok akademicki 2005/2006, s. 17; *ibidem* za rok akademicki 2006/2007, s. 19, 22; *ibidem* za rok akademicki 2007/2008, s. 18; *Rok akademicki 2008/2009. Program studiów historycznych pięcioletnich magisterskich (dla studentów lat III–V)*, Kraków 2008, s. 9, 11; *Rok akademicki 2009/2010. Program studiów historycznych pięcioletnich magisterskich (dla studentów lat IV–V)*, Kraków 2009, s. 7; *Rok akademicki 2010/2011. Studia stacjonarne II stopnia na kierunku historia. Plan i program studiów*, Kraków 2010, s. 15; *Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych stacjonarnych II stopnia (magisterskich). Rok akademicki 2015/2016*, Kraków 2015, s. 5, 10; *ibidem* za rok akademicki 2018/2019, s. 5; *ibidem* za rok akademicki 2016/2017, s. 18; *Uniwersytet Jagielloński. Instytut Historii. Program studiów historycznych stacjonarnych I stopnia (licencjackich). Rok akademicki 2018/2019*, Kraków 2018, s. 17; ATP, informacje uzyskane od K. Stopki.

przez wykładowcę⁶⁷. K. Samsonowska prowadziła też proseminaria⁶⁸, a po wdrożeniu systemu studiów licencjackich – seminaRIA licencjackie⁶⁹, rzadziej kursy uzupełniające, na przykład „Źródła do historii Polski XIX wieku oraz do dziejów kultury na ziemiach polskich” (2009/2010), a także kurs w formie wyjazdu naukowego, między innymi do Lwowa i Kamieńca Podolskiego, realizowany wraz z T. Pudłockim, zatytułowany „Kultura Kresów Wschodnich” (2009/2010). Przygotowała też konwersatorium z „Vademecum historyka” (2016/2017). Od roku akademickiego 2016/2017 prowadzi głównie zajęcia na specjalizacji nauczycielskiej: „Media i ich społeczna rola” (od 2016/2017), „Dydaktyka przedmiotowa WOS w szkołach ponadpodstawowych” (od 2017/2018), „Dydaktyka przedmiotowa WOS w szkołach podstawowych” (od 2017/2018)⁷⁰.

⁶⁷ W kolejnych latach były to: „Główne problemy kultury polskiej XIX stulecia” (1997/1998), „Środowiska intelektualne i ośrodki kultury na ziemiach polskich doby rozbiorów” (1998/1999–2000/2001), „Udział mniejszości narodowych w kulturze polskiej w drugiej połowie XIX w.” (2001/2002), „Główne kierunki ideowe kultury polskiej 1795–1918” (2001/2002), „Idee i programy w głównych nurtach kultury polskiej XIX w.” (2002/2003–2003/2004), „Kultura, religijność i życie codzienne Polaków w XIX stuleciu w świetle dziewiętnastowiecznych pamiętników i listów” (2004/2005–2006/2007), „Główne ośrodki kultury polskiej na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej w latach 1795–1918: Warszawa, Wilno, Krzemieniec, Poznań, Lwów, Kraków” (2007/2008–2000/2010), „Kresy Wschodnie w kulturze polskiej XIX w. (Tygiel narodów i kultur, tradycje, inspiracje, ludzie)” (2010/2011–2011/2012), „Wisła – różne aspekty znaczenia i roli rzeki w XIX w.” (2011/2012), „Dziewiętnastowieczne pamiętniki jako źródło do kultury polskiej i losów społeczeństwa” (2014/2015), „Polskie kresy. Tygiel kultur i narodowości” (2014/2015), „Wybrane problemy z historii Polski XIX w.” (2015/2016). W latach 1999/2000–2000/2001 dodatkowe zajęcia pt. „Środowiska intelektualne i ośrodki kultury na ziemiach polskich doby rozbiorów” K. Samsonowska prowadziła też do wykładów A.K. Banacha. Następnie konwersatorium do jego wykładów objął Michał Jurecki i prowadził zajęcia: „Wpływ kultury polskiej na rozwój życia intelektualnego mniejszości narodowych na dawnych kresach Rzeczypospolitej w XIX w.” (2002/2003–2004/2005), „Kultura polska w XIX w. wobec zjawiska kresowości w Europie Środkowej” (2005/2006).

⁶⁸ „Kultura na ziemiach polskich w XX w. (z uwzględnieniem kultury i dziejów mniejszości narodowych)” (2006/2007–2007/2008), „Historia Polski XIX i XX w.” (2009/2010).

⁶⁹ Były to: „Mozaika kulturowa ziem polskich XIX i XX w.” (2008/2009–2009/2010), „Historia Polski XIX i XX w.” (2010/2011), „Historia Polski XIX i XX w. (z uwzględnieniem problematyki społeczno-religijnej, mniejszości i kultury)” (2011/2012) oraz „Seminarium licencjackie z historii kultury XIX i XX w.” (2019/2020–2020/2021).

⁷⁰ *Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 1997/1998*, Kraków 1998, s. 16; *ibidem* za rok akademicki 1998/1999, s. 15; *ibidem* za rok akademicki 1999/2000, s. 14; *ibidem* za rok akademicki 2000/2001, s. 15; *ibidem* za rok akademicki 2001/2002, s. 14; *ibidem* za rok akademicki 2002/2003, s. 15; *ibidem* za rok akademicki 2003/2004, s. 17; *ibidem* za rok akademicki 2004/2005, s. 14; *ibidem* za rok akademicki 2005/2006, s. 14; *ibidem* za rok akademicki 2006/2007, s. 16, 19; *ibidem* za rok akademicki 2007/2008, s. 16, 18; *Rok akademicki 2008/2009. Studia stacjonarne II stopnia na kierunku historia. Program studiów*, Kraków 2008, s. 11; *Rok akademicki 2008/2009. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów*, Kraków 2008, s. 13; *ibidem* za rok akademicki 2009/2010, s. 10, 13, 15; *ibidem* za rok akademicki 2010/2011, s. 18, 23; *ibidem* za rok akademicki 2011/2012, s. 13, 16; *ibidem* za rok akademicki 2014/2015, s. 12; *ibidem* za rok akademicki 2015/2016, s. 12; *ibidem* za rok akademicki 2016/2017, s. 7, 17; *ibidem* za rok akademicki 2018/2019, s. 15; *Program studiów historycznych pięcioletnich magisterskich (dla studentów lat IV–V)*, Kraków 2009, s. 8; *Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych stacjonarnych II stopnia (magisterskich). Rok akademicki 2017/2018*, Kraków 2017, s. 11–12; ATP, informacje uzyskane od K. Samsonowskiej.

T. Puđłocki rozpoczął pracę dydaktyczną w Instytucie Historii od konwersatoriów do wykładów profesora Banacha⁷¹. Miał wykłady w języku angielskim dla studentów studiów magisterskich. Były to kolejno: „Nineteenth-Century Central Europe: A Cultural History” (2011/2012–2017/2018), „The Great Departure – Central Europeans and the USA: Politics, Culture and Everyday Life” (2017/2018), „The Great Departure – Central Europeans and the New World in 19th and 20th Centuries: Politics, Culture and Everyday Life”. Od roku 2010/2011 T. Puđłocki zaczął kształcić warsztat studentów w ramach seminarium licencjackiego⁷². Od roku 2017/2018 wraz z M. Stinią prowadzi wspólne seminarium magisterskie „Historia kultury, nauki i mentalności od XVIII do XXI wieku” (w roku akademickim 2018/2019 zajmował się tym sam ze względu na urlop naukowy M. Stinii)⁷³. Uczony przygotował też kursy uzupełniające⁷⁴ oraz zajęcia w ramach specjalności antropologia historyczna⁷⁵. W latach 2010/2011–2016/2017 T. Puđłocki prowadził „Translatorium z języka angielskiego”. W roku akademickim 2014/2015 był tutorem międzyzakładowego bloku zajęć „Symbole kultury”, w ramach którego zajęcia prowadzili: K. Stopka („Liturgie chrześcijańskie jako spektakl symboliczny: scenografia, kostium, gest, słowo, aktor”), K. Samsonowska („Symbole judaizmu, chrześcijaństwa i islamu”) i W. Szymborski („Świat symboliki średniowiecznej”). Od roku akademickiego 2018/2019 profesor Puđłocki prowadzi zajęcia na specjalizacji nauczycielskiej⁷⁶.

⁷¹ Ich tematyka obejmowała następujące zagadnienia: „Między prowincją a wielkim światem: problemy szkolnictwa średniego w Galicji od schyłku XVIII w. do 1918 r.” (2006/2007–2007/2008), „Rola inteligencji prowincjonalnej w czasach zaborów” (2008/2009–2010/2011); „Problemy młodego pokolenia Polaków w XIX w. – między ideałami a rzeczywistością” (2011/2012–2014/2015), „Przemiany społeczne i mentalne społeczeństwa polskiego w XIX w.” (2013/2014), „Wybrane problemy z historii powszechnej XIX w.” (2015/2016).

⁷² Były to dwa cykle: „Mentalność i codzienność mieszkańców Europy Środkowej” (2010/2011–2011/2012), „Seminarium z historii społeczno-kulturowej XIX i XX w.” (prowadzone z dr Barbarą Klich-Kluczewską w latach 2014/2015–2015/2016).

⁷³ ATP, dokumentacja własnej pracy zawodowej.

⁷⁴ Ich tematyka była dość zróżnicowana: „Życie codzienne w wielkich miastach na ziemiach polskich w XIX w.” (2009/2010), „Przemiany społeczne i mentalne społeczeństwa polskiego w XIX w.” (2009/2010, 2013/2014), „Kościół rzymskokatolicki a inne wyznania i religie na ziemiach polskich w XIX w.” (2009/2010), a z M. Stinią – „Holocaust. Doświadczenie – nauczanie” (2009/2010), „Mentalność i codzienność mieszkańców Europy Środkowej” (2010/2011–2011/2012), „Źródłoznawstwo (XVIII–XX w.)” (2011/2012), „Intelektualiści a I wojna światowa: Polska, Europa, świat” (2016/2017), „Historia wizualna” (2017/2018).

⁷⁵ Były to następujące zajęcia: „Historia codzienności. Zwyczajność, szarość, rutyna w XIX i XX w.” (2011/2012), „Mikrohistoria. Rzeczywistość małego miasteczka w XIX i XX w.” (2011/2012), „Stereotypy i wyobrażenia społeczne w galicyjskiej prasie XIX w.” (2013/2014–2014/2015), „Historia codzienności w świetle galicyjskiej prasy XIX w.” (2015/2016), „Mikrohistoria. Miasteczko na pograniczu” (2015/2016–2017/2018) oraz „Źródła do historii kulturowej I wojny światowej” (2017/2018).

⁷⁶ Są to: „Dydaktyka przedmiotowa historii. Dydaktyka historii w liceach – poziom podstawowy” (2018/2019), „Dydaktyka przedmiotowa historii. Dydaktyka w szkolnictwie branżowym i technikach” (2019/2020–2020/2021), a od roku akademickiego 2018/2019 wykład „Wiedza o kulturze”. Zob. *Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 2006/2007*, Kraków 2006, s. 21; *ibidem* za rok akademicki 2007/2008, s. 20; *Rok akademicki 2008/2009. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów*, Kraków 2008, s. 11, 13; *ibidem* za rok akademicki 2009/2010, s. 10, 22; *ibidem* za rok akademicki 2010/2011, s. 12, 17; *ibidem* za rok akademicki

W. Szymborski rozpoczął pracę dydaktyczną w Instytucie Historii od konwersatorium z nauk pomocniczych historii (2007/2008–2017/2018). W ramach specjalizacji archiwalnej miał zajęcia „Rozwój form kancelaryjnych i współczesne rodzaje dokumentacji archiwalnej” (2009/2010–2010/2011), a w ramach specjalności antropologia historyczna: „Mikrohistoria – średniowiecze. Od heretyka do pielgrzyma. Wybrane aspekty religijności średniowiecznej” (2011/2012). Uczony prowadził też kursy uzupełniające na studiach magisterskich⁷⁷ oraz wykład monograficzny „Klasztory w dawnej Rzeczypospolitej – wybrane zagadnienia życia codziennego” (2015/2016), a w latach 2010/2011–2012/2013, 2014/2015, 2017/2018 i od roku 2019/2020 – „Translatorium z języka angielskiego”⁷⁸. Od roku akademickiego 2014/2015 W. Szymborski wraz z doktorem Vitaliyem Nagimym kształcił umiejętności warsztatowe studentów w ramach seminarium licencjackiego „Europa Środkowo-Wschodnia w średniowieczu i wczesnej nowożytności”. Profesor Szymborski przez rok miał zajęcia na specjalizacji nauczycielskiej⁷⁹. Od roku akademickiego 2019/2020 wykłada dla studentów studiów magisterskich zagadnienie „Medieval culture – selected aspects”. W latach 2018/2019–2019/2020 był tutorem bloku przedmiotów „Historia Krakowa”. W jego ramach zaplanowano następujące konwersatoria: „Uniwersytet w Krakowie (od XIV do XVIII w.)” (K. Stopka), „Urbanistyka i architektura Krakowa 1850–1950” (G. Chomiccki), „Zakony w Krakowie (od XIII do XVIII w.)” (W. Szymborski), „Życie naukowe i kulturalne Krakowa w XIX wieku” (T. Pułocki)⁸⁰.

M. Stinia po dołączeniu do zespołu w 2015 roku prowadziła zajęcia (jak przez wiele wcześniejszych lat w ramach innej jednostki Instytutu Historii) przede wszystkim na specjalizacji nauczycielskiej. Były to: „Dydaktyka przedmiotowa historii. Dydaktyka historii w gimnazjach na etapie edukacyjnym w zakresie podstawowym”,

2011/2012, s. 13; ibidem za rok akademicki 2013/2014, s. 10; ibidem za rok akademicki 2014/2015, s. 12; ibidem za rok akademicki 2015/2016, s. 11–12; ibidem za rok akademicki 2018/2019, s. 17; *Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych stacjonarnych II stopnia (magisterskich). Rok akademicki 2015/2016*, Kraków 2015, s. 5, 8, 10; ibidem za rok akademicki 2017/2018, s. 9–15; ibidem za rok akademicki 2018/2019, s. 9–10, 12; *Program studiów historycznych pięcioletnich magisterskich (dla studentów lat IV–V)*, Kraków 2009, s. 8; ibidem za rok akademicki 2011/2012, s. 21; ATP, dokumentacja własnej pracy zawodowej.

⁷⁷ O następującej tematyce: „Dzieje kultury późnośredniowiecznej” (2010/2011–2011/2012), „Historia codzienności: miasta, wsie i dwór papieski. Zmagania z czasem i przestrzenią na przykładzie średniowiecznych wędrowców” (2012/2013–2018/2019), „Przestępcy, warstwy wykluczone i margines społeczny w średniowiecznej Europie” (2012/2013), „Przemoc w średniowiecznej Europie” (2013/2014–2014/2015), „Kraków w czasie II wojny światowej” (2017/2018), „Dziedzictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego: przeszłość i teraźniejszość” (2018/2019–2020/2021).

⁷⁸ ATP, informacje uzyskane od W. Szymborskiego.

⁷⁹ „Dydaktyka przedmiotowa historii. Dydaktyka w szkolnictwie branżowym i technikach” (2018/2019), „Dydaktyka historii w szkole podstawowej” (2018/2019).

⁸⁰ *Rok akademicki 2008/2009. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów*, Kraków 2009, s. 12; ibidem za rok akademicki 2009/2010, s. 14; ibidem za rok akademicki 2010/2011, s. 13; ibidem za rok akademicki 2011/2012, s. 13, 21; ibidem za rok akademicki 2014/2015, s. 16; ibidem za rok akademicki 2016/2017, s. 7; ibidem za rok akademicki 2018/2019, s. 6–7, 15, 17; *Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych stacjonarnych II stopnia (magisterskich). Rok akademicki 2017/2018*, Kraków 2015, s. 5; ATP, informacje uzyskane od W. Szymborskiego.

„Dydaktyka historii na IV etapie edukacyjnym w zakresie rozszerzonym”, „Dydaktyka przedmiotowa historii w szkolnictwie branżowym i technikach”, „Dydaktyka przedmiotowa historii. Dydaktyka historii w liceach – poziom podstawowy” oraz „Media i ich społeczna rola”. Profesor Stinia była długoletnim opiekunem praktyk studenckich (do roku akademickiego 2020/2021), a także tutorem bloku zajęć „Historia Krakowa” (2017/2018). W jego ramach prowadzono następujące konwersatoria: „Uniwersytet w Krakowie (od XIV do XVIII w.)” (K. Stopka), „Środowisko naukowe i artystyczne Krakowa w XIX i XX wieku” (M. Stinia), „Zakony w Krakowie (od XIII do XVIII w.)” (W. Szymborski), „Żydzi w Krakowie” (K. Samsonowska), „Kraków w czasie II wojny światowej” (W. Szymborski), „Urbanistyka i architektura Krakowa” (G. Chomicki). Od roku 2017/2018 wraz z T. Pudłockim prowadzi wspólne seminarium magisterskie „Historia kultury, nauki i mentalności od XVIII do XXI wieku”⁸¹.

G. Chomicki po dołączeniu do zespołu w 2015 roku miał zajęcia (jak przez wiele wcześniejszych lat w ramach innej jednostki Instytutu Historii) przede wszystkim na specjalizacji nauczycielskiej. Były to: „Podstawy dydaktyki”, „Dydaktyka przedmiotu historia i społeczeństwo – dziedzictwo epok”, „Dydaktyka przedmiotowa historii. Dydaktyka historii w szkolnictwie licealnym na poziomie rozszerzonym”, „Prawo oświatowe”, „Podstawy wiedzy o państwie i prawie”, „Dydaktyka przedmiotowa historii. Edukacja muzealna i dziedzictwa narodowego”, „Dydaktyka przedmiotowa historii. Edukacja obywatelska, patriotyczna i regionalna”. Na specjalizacji zarządzanie dokumentacją – archiwistyka prowadził przedmiot regulacje prawne w archiwistyce (2017/2018). Doktor Chomicki jest długoletnim tutorem specjalizacji nauczycielskiej⁸².

W czasie funkcjonowania w Instytucie Historii UJ studiów zaocznych wszyscy pracownicy byli zaangażowani w dydaktykę w tym trybie nauczania, a T. Pudłocki w roku akademickim 2010/2011 zastępował Tomasza Kargola jako p.o. kierownika studiów zaocznych. Dydaktyką dla studentów studiów doktoranckich zajmowali się T. Pudłocki (2018/2019) oraz M. Stinia (od 2019/2020)⁸³.

W latach 2017/2018–2020/2021 prowadzono zajęcia w ramach wydziałowego kierunku Studies in Central and Eastern Europe: Histories, Culture and Societies. Wykładali na nim w języku angielskim T. Pudłocki i W. Szymborski. Obaj też brali udział w pracach czteroosobowego zespołu (wraz z M. Stinią i J. Basistą), który stworzył program studiów⁸⁴.

⁸¹ *Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych stacjonarnych II stopnia (magisterskich). Rok akademicki 2015/2016*, Kraków 2015, s. 7; *ibidem* za rok akademicki 2017/2018, s. 11; *ibidem* za rok akademicki 2018/2019, s. 9; ATP, informacje uzyskane od M. Stinii.

⁸² *Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych stacjonarnych II stopnia (magisterskich). Rok akademicki 2017/2018*, Kraków 2017, s. 12, 16; *ibidem* za rok akademicki 2018/2019, s. 15; *Uniwersytet Jagielloński. Instytut Historii. Program studiów historycznych stacjonarnych I stopnia (licencjackich). Rok akademicki 2018/2019*, Kraków 2018, s. 17; ATP, informacje uzyskane od G. Chomickiego.

⁸³ ATP, dokumentacja własnej pracy zawodowej.

⁸⁴ W. Szymborski był odpowiedzialny za prowadzenie konwersatorium „Auxiliary Sciences of History (An Overview)” (2017/2018–2020/2021), a w roku akademickim również za wykład z tego

Przez wiele lat (do roku akademickiego 2014/2015) pracownicy zakładu prowadzili zajęcia w Instytucie Pedagogiki UJ, zarówno na studiach dziennych, jak i zaocznych. Osobą szczególnie zaangażowaną we współpracę z tą jednostką był profesor Dybiec. W pierwszej kolejności obsada dotyczyła przedmiotu historia myśli pedagogicznej / historia wychowania, obejmującego wykłady (J. Dybiec, A.K. Banach, K. Stopka) oraz konwersatoria (K. Samsonowska, T. Pudłocki). J. Dybiec kształcił także studentów w ramach seminarium z historii wychowania oraz międzywydziałowego interdyscyplinarnego seminarium magisterskiego z historii nauki i dziejów UJ. Ponadto w latach 1997/1998–1999/2000 prowadził seminarium magisterskie na studiach zaocznych w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej⁸⁵. Po kilkuletniej przerwie, od roku akademickiego 2019/2020, jedynym pracownikiem zakładu realizującym zajęcia w Instytucie Pedagogiki UJ jest W. Szyborski (przedmiot historia wychowania, a od roku akademickiego 2020/2021 dodatkowo wykład i ćwiczenia z historii myśli i praktyk pedagogicznych). Dodatkowo od roku 2010 uczony ten prowadzi zajęcia w języku angielskim w ramach School of Medicine w Collegium Medicum UJ (przedmiot *History of Medicine*), a od 2012 roku w ramach Szkoły Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego (przedmiot *Main Aspects of Polish History and Culture*)⁸⁶. Z tym drugim incydentalnie związany był T. Pudłocki, wykładający również dla Centrum Studiów Humanistycznych UJ⁸⁷.

K. Stopka od 1 października 2003 roku do 30 września 2005 roku pracował w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej. Miał wykłady monograficzne (dla etnologów i historyków) „Kultura diaspory ormiańskiej na ziemiach ruskich Polski i Litwy do początków XVII wieku, aspekt religijny” i „Herezje w kulturze europejskiego średniowiecza”, a także seminarium magisterskie. Do etnologów adresowane było konwersatorium „Metodyka badań historycznych”⁸⁸.

W latach 2007/2008–2008/2009 A.K. Banach wykładał historię kultury dla studentów lingwistyki komputerowej na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ (kierunek: elektroniczne przetwarzanie informacji). Konwersatoria do tych

przedmiotu. Ponadto w latach 2018/2019 i 2020/2021 prowadził wykład i konwersatorium z przedmiotu „Historical Sources and Archives in Central and Eastern Europe”. T. Pudłocki prowadził następujące zajęcia: „An Overview of Central European Phenomenon” (ćwiczenia, 2017/2018–2018/2019), „Central and Eastern European Myths, Imaginaries, Stereotypes” (wykład, 2017/2018), „Migrations in Central Eastern Europe” (wykład, 2017/2018, 2020/2021), „How to Understand History, Ethnology and Cultural Anthropology – Introduction” (ćwiczenia, 2018/2019), „Religions in Central Eastern Europe – Historical and Anthropological Perspectives” (wykład, 2018/2019), „Totalitarian Ideologies and 20th Century Political Systems” (wykład, 2018/2019), „Headlines of 19th Century Central European History of Culture” (wykład, 2019/2020), „Gender: Contexts, Meaning and Practices” (wykład, 2019/2020), „An Overview of the History of Central and Eastern Europe and Russia till the Congress of Vienna” (wykład, 2019/2020), „20th Century Central and Eastern European Culture” (wykład, 2020/2021), „An Overview of the History of Central and Eastern Europe and Russia in the 19th Century” (wykład, 2020/2021). Zob. IHUJ, Az, Dokumentacja projektu „Studies in Central and Eastern Europe: Histories, Cultures, and Societies”.

⁸⁵ AN PAN i PAU, Julian Dybiec (materiały w porządkowaniu).

⁸⁶ ATP, informacje uzyskane od W. Szyborskiego.

⁸⁷ ATP, dokumentacja własnej pracy zawodowej.

⁸⁸ ATP, informacje uzyskane od K. Stopki.

ćwiczeń prowadzili T. Pudłocki i W. Szymborski. W latach 2009/2010–2011/2012 wykłady przejął T. Pudłocki (prowadził dodatkowo jedną grupę konwersatorium, drugą miał W. Szymborski). W latach 2012/2013–2018/2019 całość kontynuował W. Szymborski (od 2013/2014 przedmiot nosił nazwę reprezentacja obiektu materialnego)⁸⁹.

M. Stinia od lat prowadzi „Wydziałowe warsztaty z dydaktyki akademickiej” dla studentów studiów doktoranckich – najpierw Wydziału Historycznego UJ, a obecnie Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych (w roku akademickim 2018/2019 zastępował ją T. Pudłocki)⁹⁰.

W. Szymborski w latach 2005/2006–2016/2017 był związany z Katedrą Porównawczych Studiów Cywilizacji na Wydziale Filozoficznym, gdzie prowadził ćwiczenia oraz (od roku akademickiego 2009/2010) wykłady z przedmiotu historia kultury europejskiej⁹¹.

Plonem pracy dydaktycznej pracowników zakładu są wychowankowie. W latach 1997–2021, w ramach rozmaitych jednostek UJ, obroniono następującą liczbę prac magisterskich i licencjackich: u A.K. Banacha – 90 prac magisterskich, 14 prac licencjackich; u J. Dybca – 207 prac magisterskich; u T. Pudłockiego – 5 prac magisterskich, 22 prace licencjackie; u K. Samsonowskiej – 27 prac licencjackich; u M. Stinii – 6 prac magisterskich; u K. Stopki – 61 prac magisterskich, 12 prac licencjackich; u W. Szymborskiego – 6 prac magisterskich, 14 prac licencjackich⁹².

PRACA ORGANIZACYJNA NA RZECZ UJ

Poza obowiązkami związanymi z kierowaniem specjalizacjami, kursami oraz kierunkami studiów pracownicy również w inny sposób współtworzyli życie na UJ i uczestniczyli w nim. W latach 1999/2000–2004/2005 profesor Banach przez dwie kadencje pełnił funkcję prodziekana Wydziału Historycznego UJ do spraw Ogólnych (dziekanem był wówczas prof. P. Kaczanowski). Następnie w latach 2005/2006–2011/2012 zajmował stanowisko dziekana tegoż wydziału. W okresie 2005–2012 był członkiem senatu UJ oraz kilku komisji senackich i rektorskich, w tym wiceprzewodniczącym Senackiej Komisji do spraw Majątku i Finansów⁹³. Profesor J. Dybiec reprezentował Radę Wydziału UJ w Radzie Archiwalnej Archiwum UJ w latach 2002–2012⁹⁴.

Od roku akademickiego 2015/2016 wszyscy pracownicy (poza G. Chomiczkiem) pod przewodnictwem K. Stopki biorą udział w pracach Rady Naukowej Konkursu

⁸⁹ AN PAN i PAU, Andrzej Banach (materiały w porządkowaniu).

⁹⁰ ATP, dokumentacja własnej pracy zawodowej.

⁹¹ ATP, informacje uzyskane od W. Szymborskiego.

⁹² PHKNiEH, W. Szymborski, Wykaz prac powstałych w Zakładzie Historii Oświaty i Kultury (rps).

⁹³ Uniwersytet Jagielloński, Dział Spraw Osobowych,teczka Andrzeja K. Banacha, t. 1 i 2.

⁹⁴ AN PAN i PAU, Julian Dybiec (materiały w porządkowaniu).

Wiedzy o UJ⁹⁵. Jako opiekunowie sekcji Koła Naukowego Historyków Studentów UJ wszyscy angażowali się w jego działalność, a także wyjeżdżali jako opiekunowie studenckich objazdów naukowych, zarówno w Polsce, jak i w Europie (m.in. w Austrii, Francji, Ukrainie). Najdalej, bo do Nowego Jorku i Buffalo, wybrał się ze studentami w maju 2019 roku T. Pudłocki. Przez wiele lat regularne objazdy po Kresach Wschodnich (Ukraina, Białoruś) organizowała K. Samsonowska (przez jakiś czas z M. Jureckim, a w 2010 r. z T. Pudłockim). Wyjazdy te zaowocowały rozmówaniem kolejnych pokoleń studentów w tematyce kresowej oraz licznymi przewodnikami turystycznymi, między innymi Dariusza Gorajczyka, Aleksandra Strojnego czy Michała Jureckiego⁹⁶. T. Pudłocki, M. Stinia i W. Szymborski byli wykładowcami w projekcie „EksplorUJ. Z tradycją w nowoczesność”, zorganizowanym przez Centrum Wsparcia Dydaktyki UJ. W roku akademickim 2018/2019 opowiadali o dziejach UJ polskiej młodzieży w Czechach, a także na Białorusi, Ukrainie oraz na Łotwie⁹⁷.

Do tradycji UJ weszły „śniadania profesorskie” odbywające się zawsze 26 lipca, w rocznicę wydania przez króla Władysława Jagiełłę w 1400 roku przywileju odnowienia uniwersytetu. W 2007 roku tradycyjny wykład poprowadził K. Stopka (w historii zakładu był on drugim, po K. Mrozowskiej, który dostąpił tego zaszczytu). W latach 2004–2011 uczony był dyrektorem Archiwum UJ, a od roku 2012 jest dyrektorem Muzeum UJ Collegium Maius. W 2021 roku został przewodniczącym Rady Instytutu Historii⁹⁸.

M. Stinia jest członkiem Rady Naukowej Studium Pedagogicznego, zastępcą członka Ogólnouczelnianej Komisji Dyscyplinarnej, a także przewodniczy zespołowi do spraw dydaktyki w Instytucie Historii UJ, którego członkiem jest też T. Pudłocki⁹⁹. Ten ostatni w roku akademickim 2016/2017 był koordynatorem programu Erasmus w Instytucie Historii, od 1 października 2016 roku jest pełnomocnikiem dziekana do spraw kontaktów międzynarodowych, a od 1 października 2018 roku kierownikiem Studies in Central and Eastern Europe: Histories, Cultures and Societies¹⁰⁰.

W organizacji olimpiady historycznej brali udział T. Pudłocki i W. Szymborski. Od wielu lat zajmuje się tym M. Stinia. Profesor Stinia brała udział w przygotowaniu corocznej terenowej gry dydaktycznej dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów oraz przez kilka lat zasiadała w jury gry organizowanej i przeprowadzonej przez Zespół Szkół Społecznych nr 7 w Krakowie z okazji „Dnia Niepodległości”. Prowadziła też nadzór dydaktyczny i konsultacje merytoryczne studenckich działań w ramach akcji edukacyjnej „Wawelskie spotkania z historią i sztuką”¹⁰¹. T. Pudłocki

⁹⁵ ATP, T. Pudłocki, Pamiętnik (rps), wpisy z lat 2015–2021.

⁹⁶ ATP, informacje uzyskane od K. Samsonowskiej.

⁹⁷ ATP, T. Pudłocki, Pamiętnik (rps), wpisy z lat 2018–2019.

⁹⁸ ATP, informacje uzyskane od K. Stopki.

⁹⁹ ATP, informacje uzyskane od M. Stinii.

¹⁰⁰ ATP, dokumentacja własnej pracy zawodowej.

¹⁰¹ ATP, informacje uzyskane od M. Stinii.

od 2018 roku odpowiada z kolei za konkursy historyczne organizowane we współpracy z Polską Szkołą imienia Edmunda Strzeleckiego w Melbourne w Australii¹⁰².

W. Szymborski od lat jest zaangażowany w prowadzenie wykładów adresowanych do osób niewidomych i niedowidzących. Początkowo były organizowane w ramach projektu „Dotknij kultury”, realizowanego przez Dział do spraw Osób Niepełnosprawnych UJ. Badacz za swoją postawę i pracę otrzymał Nagrodę „Integralia” porozumienia siedmiu uczelni krakowskich (wręczono mu ją podczas IX Krakowskich Dni Integracji 19 kwietnia 2016 r.), a także nagrodę indywidualną UJ za pasję w przekazywaniu wiedzy historycznej w formie uwzględniającej potrzeby słuchaczy z niepełnosprawnościami. Był on pomysłodawcą i wykonawcą projektu „Kraków mniej znany”, realizowanego przy współpracy z Centrum Młodzieży imienia Doktora Henryka Jordana w Krakowie, skierowanego do osób niewidomych i słabowidzących¹⁰³.

G. Chomicki koordynuje współpracę Instytutu Historii UJ ze szkołami średnimi. Prowadził akcję samorządu miasta i gminy Wieliczka „Triathlon kulturalny z historią”, a 7 marca 2017 roku w LO w Skawinie sesję naukową „Niezlomni – wyklęci 1944–1956. Bohaterowie antykomunistycznego podziemia niepodległościowego”. Pomagał także realizować akcję „Przygoda z nauką w murach Uniwersytetu Jagiellońskiego”, projekt Szkoły Podstawowej nr 1 ze Starego Sącza, i wiele podobnych¹⁰⁴. Liczne wykłady oraz zajęcia warsztatowe dla nauczycieli i uczniów, a także wyjazdy dydaktyczne studentów do wielu szkół średnich Małopolski i Podkarpacia prowadzą od lat M. Stinia, T. Pudłocki i W. Szymborski¹⁰⁵. Pracownicy byli ponadto organizatorami wielu sesji krajowych i międzynarodowych, które odbyły się zarówno w murach uczelni, jak i poza nimi. Z braku miejsca trudno pisać o wszystkich inicjatywach.

Warto podkreślić, że profesor Dybiec zainicjował serię Prace z Historii Kultury i Nauki. W jej ramach wydał cztery książki: Jan Wnęk, *Polskie przekłady literatury zagranicznej 1918–1939* (Kraków 2006); Agnieszka Kamusińska, *Jak spędzali wolny czas krakowianie u schyłku XIX w.* (Kraków 2007); Marzena Bukowska, *Zagadnienie samotności we współczesnej polskiej literaturze naukowej* (Kraków 2008); Katarzyna Śmietana, *Myśl pedagogiczna Józefa Tischnera* (Kraków 2008).

Pracownicy zakładu przez cały omawiany czas regularnie spotykają się na oficjalnych zebraniach i towarzysko. Ważnym świętem było odnowienie doktoratu profesor Kamilli Mrozowskiej w auli Collegium Maius UJ (29 października 1998 r.)¹⁰⁶. 1 lipca 2004 roku w Collegium Kołłątaja nastąpiło odsłonięcie tablicy pamiątkowej ku czci profesora Barycza. Potem w zakładzie Historii Oświaty i Kultury w sali nr 8 odbyła się promocja książki *Henryk Barycz 1901–1994. Materiały z Posiedzenia Naukowego PAU w dniu 22 czerwca 2001 r.* (Kraków 2004), wydanej w serii W Służbie Nauki¹⁰⁷. Innymi okazjami do integracji były awanse: profesura profesora K. Stopki

¹⁰² ATP, T. Pudłocki, Pamiętnik (rps), wpisy z lat 2018–2021.

¹⁰³ ATP, informacje uzyskane od W. Szymborskiego.

¹⁰⁴ ATP, informacje uzyskane od G. Chomickiego.

¹⁰⁵ ATP, informacje uzyskane od M. Stinii; T. Pudłocki, Pamiętnik (rps), wpisy z lat 2006–2021.

¹⁰⁶ APHKNiEH, Księga posiedzeń pracowników zakładu (rps).

¹⁰⁷ AN PAN i PAU, Renata Dutkova (materiały w porządkowaniu).

(świętowana 29 lutego 2016 r.) czy uzyskanie stopni habilitacyjnych przez M. Stinię i T. Pudłockiego (21 marca 2016 r.)¹⁰⁸. Nie brakowało też smutnych wydarzeń. W omawianym czasie żegnano bowiem trzech zmarłych członków zespołu: Kamilę Mrozowską, Renatę Dutkowską i Andrzeja K. Banacha.

PRACOWNICY ZAKŁADU W PRACACH POZA UNIWERSYTETEM JAGIELLOŃSKIM

Nie sposób wymienić wszystkich przykładów działalności pracowników zakładu poza uczelnią. Podany wybór będzie jedynie skromnym wyimkiem z ogromnej liczby aktywności, w których realizację zaangażowane są poszczególne osoby, próbujące wychodzić naprzeciw potrzebom nauki i społeczeństwa.

Pracownicy zakładu są członkami kilku komisji Polskiej Akademii Umiejętności: Komisji Wschodnioeuropejskiej (K. Stopka – przewodniczący), Komisji Oceny Podręczników Szkolnych (G. Chomicki – w latach 2001–2021 roku sekretarz komisji, M. Stinia), Komisji Historii Nauki (J. Dybiec, K. Stopka, T. Pudłocki, M. Stinia), Komisji Historii Wojen i Wojskowości (G. Chomicki). Ponadto uczestniczą w pracach: Polskiego Towarzystwa Historycznego (K. Stopka, M. Stinia), Polskiego Towarzystwa Heraldycznego (K. Stopka, W. Szymborski), Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego w Krakowie (K. Stopka), Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu (A.K. Banach, T. Pudłocki – w latach 2011–2013 prezes zarządu, a od 2016 wiceprezes, M. Stinia, W. Szymborski), Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (M. Stinia), Polsko-Czeskiego Towarzystwa Naukowego (M. Stinia), Towarzystwa Historii Edukacji (M. Stinia), Polish Institute of Arts and Science of America w Nowym Jorku (T. Pudłocki), Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (T. Pudłocki), Stowarzyszenia Archiwistów Polskich oddział w Krakowie (K. Stopka – prezes oddziału w latach 2009–2013, T. Pudłocki), Komisji Historycznej Polskiej Akademii Nauk Oddział w Krakowie (W. Szymborski)¹⁰⁹.

Przez wiele lat ambasadorem krakowskich historyków oświaty, kultury i nauki w kontaktach z nauką polską i poza jej granicami był J. Dybiec. Występował z referatami w różnych ośrodkach akademickich w Polsce, a także w Paderborn, Pradze i innych¹¹⁰. Był delegatem rektora UJ w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nowym Sączu, od października 1998 roku biorąc udział w posiedzeniach senatu uczelni, a także wielu bieżących wydarzeniach. Z racji pochodzenia kierownik zakładu wielokrotnie angażował się w sądeckie inicjatywy, między innymi przypominając postać profesora H. Barycza w stulecie jego urodzin. Towarzystwo Miłośników Ziemi Łąckiej w styczniu 2001 roku powierzyło mu napisanie monografii zbiorowej

¹⁰⁸ ATP, T. Pudłocki, Pamiętnik, wpisy z 29 II 2016 r. i 21 III 2016 r. (rps).

¹⁰⁹ ATP, informacje uzyskane od G. Chomickiego, K. Samsonowskiej, M. Stinii, K. Stopki, W. Szymborskiego; dokumentacja własnej pracy zawodowej.

¹¹⁰ AN PAN i PAU, Julian Dybiec (materiały w porządkowaniu).

z okazji 775. rocznicy powstania Łącka; był też ekspertem dla gminy Łącko w sprawie utworzenia herbu w 2004 roku. Na prośbę rektora Franciszka Ziejki profesor Dybiec pomagał władzom Starego Sącza w odnalezieniu archiwalnej dokumentacji, która w lipcu 1944 roku została wywieziona przez profesora Rudolfa Kesselringa. J. Dybiec założył też regionalną serię Biblioteka Łącka i w latach 2014–2021 z własnych środków wydał sześć tomów. W 2021 roku za swoje osiągnięcia na rzecz „małej ojczyzny” został uhonorowany w kategorii „sąddecki autor” jako laureat dziesiątej edycji konkursu literackiego o Nagrodę imienia Księdza Profesora Bolesława Kumora¹¹¹.

A.K. Banach brał aktywny udział w pracach Komitetu Organizacyjnego XVII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Krakowie w 2004 roku oraz I i II Kongresu Zagranicznych Badaczy Dziejów Polski. Od 2003 roku wchodził w skład Komisji Nauk Pedagogicznych PAN – Oddział w Krakowie, a na posiedzeniu 22 lutego 2011 roku Rada PAU powołała go do Rady Naukowej Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie. W ramach działalności w Radzie Archiwum był przewodniczącym komisji konkursowej na dyrektora tej instytucji w 2017 roku. W oddziale krakowskim Polskiego Towarzystwa Historycznego przez dwie kolejne kadencje sprawował funkcję przewodniczącego Komisji Rewizyjnej. Zasiadał w Kapitulce Nagrody imienia Wacława Felczaka i Henryka Wereszyckiego, a także był członkiem Komitetu Organizacyjnego I Kongresu Zagranicznych Badaczy Dziejów Polski i przewodniczącym jury Nagrody „Pro Historia Polonorum” dla najlepszego zagranicznego badacza historii Polski¹¹². A.K. Banach był stypendystą Fundacji Karoliny Lanckorońskiej, Uniwersytetu Wiedeńskiego oraz Fundacji „Pax Christi – Janineum”¹¹³.

K. Stopka, dzięki podróżom naukowym do Rzymu, Wiednia, Londynu i Lwowa, mógł podjąć badania chrześcijaństwa ormiańskiego poza obszarem Polski. Prowadził je też w Wielkiej Brytanii i Armenii, współpracując regularnie z uczonymi z tych krajów. Brał udział w wielu krajowych i międzynarodowych konferencjach, między innymi na Universität Passau i Universität Leipzig (Niemcy) czy Universität Wien (Austria). W latach 2003–2008 był profesorem Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie, a w latach 2006–2009 członkiem Rady Archiwalnej przy Naczelnym Dyrektorsze Archiwów Państwowych. Od 2006 roku jest przewodniczącym Rady Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, a od 2010 roku członkiem Rady Naukowej Archiwum Nauki PAN i PAU¹¹⁴. Jest także przewodniczącym Rady Naukowej Ośrodka Badań nad Kulturą Ormiańską przy PAU oraz redaktorem pisma muzealnego „Opuscula Musealia”. Profesor Stopka wygłaszał odczyty popularnonaukowe dla Polskiego Towarzystwa Historycznego, Fundacji Judaica, Centrum Młodzieży imienia Doktora Henryka Jordana w Krakowie oraz Stowarzyszenia Willa Decjusza, a także dla młodzieży szkół średnich. Za swoje zaangażowanie był wielokrotnie nagradzany przez rektora UJ. W 2013 roku został laureatem Nagrody

¹¹¹ Ibidem.

¹¹² T. Pudłocki, *Andrzej Kazimierz Banach...*, s. 405–422.

¹¹³ AN PAN i PAU, Andrzej Banach (materiały w porządkowaniu).

¹¹⁴ AN PAN i PAU, archiwum zakładowe, Protokół z posiedzenia Rady Naukowej Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności w dniu 29 III 2010 r.

KLIO za monografię *Ormiańska Warszawa*, a w 2017 roku otrzymał srebrny medal Zasłużony Kulturze Gloria Artis¹¹⁵.

M. Stinia od lat angażuje się w wiele projektów dotyczących nauczania dydaktyki, podręczników szkolnych i szeroko pojętej edukacji, realizowanych między innymi w Czechach, Austrii, na Słowacji i w Ukrainie. W Muzeum Historycznym Miasta Krakowa organizowała wolontariat studencki w celu prowadzenia lekcji muzealnych, współpracowała przy organizacji i prowadzeniu konkursu „Tadeusz Kościuszko. Żołnierz wolności” (2010–2011) oraz „O wolność Rzeczypospolitej. Tadeusz Kościuszko i książę Józef Poniatowski – żołnierze wolności” (2012). Jako współpracowniczka Muzeum Zamku Królewskiego na Wawelu była członkiem jury konkursu na komiks historyczny „Z Wawelu pod Grunwald na 600-lecie bitwy” (2010), a od roku 2002 organizuje, nadzoruje i koordynuje wolontariat studencki w ramach w corocznej akcji „Wawelskie spotkania z historią i sztuką”. Od lat profesor Stinia prowadzi szkolenia i warsztaty dla nauczycieli, między innymi we współpracy z Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie Oddział Przemysłu, Muzeum – Miejsce Pamięci Bełżec, Muzeum Etnograficznym w Kolbuszowej, Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli Ośrodek w Krakowie oraz Stowarzyszeniem Nauczycieli Historii¹¹⁶.

T. Pudłocki uczył w I semestrze roku akademickiego 2015/2016 jako *visiting professor* w Daemen College w Amherst w stanie Nowy Jork (USA) w ramach Programu Fulbrighta. Ponadto wykładał w Małopolskiej Wyższej Szkole Ekonomicznej w Tarnowie (prowadząc ćwiczenia z historii wychowania do wykładów prof. J. Dybca) oraz po angielsku w Collegium Europejskim w Warszawie. Jako stypendysta programu Erasmus oraz CEEPUS prowadził zajęcia na Uniwersytecie w Zagrzebiu (Chorwacja), Uniwersytecie Babeş-Bolyai w Kluż-Napoce (Rumunia), Uniwersytecie im. Świętych Cyryla i Metodego w Wielkim Tyrnowie (Bułgaria). Otrzymał stypendium Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku i pracował jako *visiting scholar* w Columbia University w Nowym Jorku oraz Pratt Institute na nowojorskim Brooklynie. Ponadto brał udział w konferencjach i prowadził wykłady otwarte w Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie (Ukraina), Oxford University (Wielka Brytania), Uniwersytecie Łotewskim w Rydze (Łotwa), Julius-Maximilians-Universität Würzburg (Niemcy), Washington University w Seattle, Georgetown University w Waszyngtonie i Chicago University (USA), Monash University w Melbourne (Australia) czy Qatar University w Doha (Katar). Od 2019 roku jest członkiem Rady Naukowej Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej. Od wielu lat angażuje się w liczne inicjatywy kulturalno-naukowe w swoim rodzinnym Przemysku. 1 stycznia 2021 roku został dyrektorem Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie¹¹⁷.

W. Szymborski to wykładowca i *visiting scholar* takich uczelni, jak University of Helsinki (Finlandia), Radboud University w Nijmegen (Holandia), University

¹¹⁵ ATP, informacje uzyskane od K. Stopki.

¹¹⁶ ATP, informacje uzyskane od M. Stinii.

¹¹⁷ ATP, dokumentacja własnej pracy zawodowej.

College Cork (Irlandia), Università degli Studi di Firenze (Włochy), Matej Bej University w Banskej Bystricy (Słowacja). Podobnie jak inni pracownicy jest aktywnym mówcą i występował na wielu konferencjach krajowych i zagranicznych, między innymi na Julius-Maximilians-Universität Würzburg (Niemcy) i na uniwersytecie w Koszycach (Słowacja). Prowadził wykłady popularyzatorskie dla młodzieży w ramach Uniwersytetu Dzieci, w wielu szkołach średnich, czy zajęć organizowanych przez Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Miasta Krakowa. Od kilku lat jest stałym gościem-ekspertem w TVP Kraków, regularnie występującym w wielu programach edukacyjnych. Wraz z żoną Moniką wydał też dwa przewodniki (*Fati-ma*, Warszawa 2010; *Lourdes*, Warszawa 2011)¹¹⁸.

K. Samsonowska zasiada w zarządzie Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Lancorońskiej, powołanego 11 grudnia 2019 roku. Wcześniej jako pracownik Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie przez wiele lat angażowała się naukowo w projekty pokazujące udział Polaków w ratowaniu Żydów w czasie II wojny światowej, opierając swoje badania na wynikach kwerend między innymi w Ukrainie i Izraelu. K. Samsonowska pracuje nie tylko w Instytucie Historii UJ, lecz także w Zespole Szkół w Izdebniku (od 1 września 2021 r.)¹¹⁹.

G. Chomicki jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Dydaktyków Historii, a od kilkunastu lat – członkiem redakcji (od 2021 r. komitetu redakcyjnego) periodyku dydaktycznego dla nauczycieli „Wiadomości Historyczne z WOS”. Należy do Komisji Dydaktycznej Zarządu Głównego PTH oraz Kapituły Nagrody imienia Tadeusza Słowikowskiego dla najlepszych nauczycieli historii w Krakowie. Występował z popularnonaukowymi prelekcjami w szkołach i instytucjach kultury Małopolski i Podkarpacia¹²⁰.

PODSUMOWANIE

Niespełna ćwierćwiecze w ponadstuletniej historii Zakładu Historii Oświaty i Kultury UJ to zaledwie drobny wyimek z dziejów nauczania kultury i nauki w murach najstarszej polskiej uczelni. Z przedstawionego zarysu wyłania się dość oczywisty obraz. Pracownicy zakładu w latach 1997–2021 pomimo małego składu osobowego starali się wyróżniać osiągnięciami naukowymi, zaangażowaniem w życie uczelni oraz animowaniem umiłowania nauki i kultury w Krakowie, Małopolsce, Polsce, a także poza granicami kraju. W ich dorobku naukowym dominują studia oscylujące wokół tematów związanych z dziejami UJ, Krakowa, Galicji czy Polski, ale nie brak też przykładów wykraczających ramowo poza ten schemat i wpisujących się w szerszy kontekst badań nad kulturą i nauką na świecie. Równocześnie pracownicy dużo miejsca poświęcali studiom regionalnym, angażując się we wsparcie kilku wybra-

¹¹⁸ ATP, informacje uzyskane od W. Szymborskiego.

¹¹⁹ ATP, informacje uzyskane od K. Samsonowskiej.

¹²⁰ ATP, informacje uzyskane od G. Chomickiego.

nych lokalnych ośrodków naukowych i podnosząc poziom badań nad dziejami obszarów prowincjonalnych. Różnorodna aktywność na polu dydaktyki i organizacji nauki, w pracy na rzecz uczelni, w instytucjach i towarzystwach naukowych, kulturalnych oraz edukacyjnych to czynniki wyróżniające uczonych pracujących pod kierunkiem kolejno profesorów J. Dybca, A.K. Banacha i K. Stopki. Dzięki takiej postawie w omawianym okresie kierunki badań zapoczątkowane przez S. Kota były nie tylko kontynuowane, lecz także rozwijane, a pracownicy zakładu odpowiadali – w miarę możliwości – na bieżące wyzwania i zmieniające się warunki pracy naukowej w Polsce i na świecie.

Bibliografia

Źródła archiwalne

- Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie
Andrzej Banach (materiały w porządkowaniu)
Archiwum zakładowe, Protokół z posiedzenia Rady Naukowej Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności w dniu 29 III 2010 r.
Renata Dutkowa (materiały w porządkowaniu)
Julian Dybiec (materiały w porządkowaniu)
- Archiwum Tomasza Pudłockiego
dokumentacja własnej pracy zawodowej
informacje uzyskane od G. Chomickiego
informacje uzyskane od K. Samsonowskiej
informacje uzyskane od K. Stopki
informacje uzyskane od M. Stinii
informacje uzyskane od W. Szymborskiego
T. Pudłocki, Pamiętnik, 2006–2021 (rps)
- Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego
DSO, Teczka personalna Juliana Dybca
DSO, Teczka personalna Renaty Dutkowej
- Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Archiwum zakładowe
Dokumentacja projektu „Studies in Central and Eastern Europe: Histories, Cultures, and Societies”
Zarządzenie nr 90 Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 4 sierpnia 2021 roku w sprawie zmian w strukturze organizacyjnej Instytutu Historii Wydziału Historycznego UJ
- Pracownia Historii Kultury, Nauki i Edukacji Historycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego
Księga protokołów Katedry Historii Nauki i Oświaty (później Zakładu Historii Oświaty i Kultury) założona 1 października 1968 roku (rps)
W. Szymborski, Wykaz prac powstałych w Zakładzie Historii Oświaty i Kultury (rps)

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Dział Spraw Osobowych
Teczka Andrzeja K. Banacha, t. 1 i 2

Źródła drukowane

- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 1997/1998, Kraków 1997.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 1998/1999, Kraków 1998.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 1999/2000, Kraków 1999.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 2000/2001, Kraków 2000.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 2001/2002, Kraków 2001.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 2002/2003, Kraków 2002.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 2003/2004, Kraków 2003.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 2004/2005, Kraków 2004.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 2005/2006, Kraków 2005.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 2006/2007, Kraków 2007.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych. Rok akademicki 2007/2008, Kraków 2007.*
- Instytut Historii. Uniwersytet Jagielloński. Rok akademicki 2008/2009. Studia stacjonarne II stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2008.*
- Rok akademicki 2008/2009. Program studiów historycznych pięcioletnich magisterskich (dla studentów lat III–V), Kraków 2008.*
- Program studiów historycznych pięcioletnich magisterskich (dla studentów lat IV–V), Kraków 2009.*
- Rok akademicki 2008/2009. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2008.*
- Rok akademicki 2009/2010. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2009.*
- Rok akademicki 2010/2011. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2010.*
- Rok akademicki 2011/2012. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2011.*
- Rok akademicki 2014/2015. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2014.*
- Rok akademicki 2015/2016. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2015.*
- Rok akademicki 2016/2017. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2016.*

Rok akademicki 2018/2019. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2018.

Rok akademicki 2019/2020. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2019.

Rok akademicki 2020/2021. Studia stacjonarne I stopnia na kierunku historia. Program studiów, Kraków 2020.

Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych stacjonarnych II stopnia (magisterskich). Rok akademicki 2017/2018, Kraków 2017.

Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych stacjonarnych II stopnia (magisterskich). Rok akademicki 2018/2019, Kraków 2018.

Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych stacjonarnych II stopnia (magisterskich). Rok akademicki 2019/2020, Kraków 2019.

Uniwersytet Jagielloński. Program studiów historycznych stacjonarnych II stopnia (magisterskich). Rok akademicki 2020/2021, Kraków 2020.

Opracowania

Banach A.K., *Sylwetka naukowa Profesora Juliana Dybca* [w:] *Virtuti et ingenio. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Julianowi Dybcowi*, red. A.K. Banach, Kraków 2013.

Bibliografia publikacji prof. dra hab. Andrzeja Kazimierza Banacha za lata 1972–2014 [w:] *Amico, socio et viro docto. Księga ku czci profesora Andrzeja Kazimierza Banacha*, red. T. Pudłocki, K. Stopka, Kraków 2015.

Pudłocki T., *Andrzej Kazimierz Banach – z Sądecczyny na uniwersyteckie szczyty*, „*Studia Sandeciana*” 2021, t. 2, s. 405–422.

Pudłocki T., *Renata Dutkova (14 VIII 1927–6 X 2015)* [w:] *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego za rok akademicki 2015/2016*, red. M. Stinia, Kraków 2021, s. 349–353.

Stopka K., *Andrzej Kazimierz Banach* [w:] *Amico, socio et viro docto. Księga ku czci profesora Andrzeja Kazimierza Banacha*, red. T. Pudłocki, K. Stopka, Kraków 2015.

Szyborski W., *Bibliografia publikacji prof. dr. hab. Juliana Dybca* [w:] *Virtuti et ingenio. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Julianowi Dybcowi*, red. A.K. Banach, Kraków 2013.